

Orfeó atalà

número 35

portantveu dels catalans de mèxic

SUMARI

Portada: Dibuix de Blasco Ibañez, original de Carles Tarazona, publicat per SENYERRA, butlletí de la Casa Regional Valenciana a Mèxic.

	Pàg.
Editorial	3
La realitat sociològica, <i>Per Manuel de Pedrolo</i>	4
Sorts i Distorts de la llengua catalana, <i>Per Aurora Bertrana</i>	6
El ball popular a Catalunya —continuació—, <i>Per Joan Pey</i>	9
Discurs pronunciat per <i>Rafael Tasis</i> en el seu darrer homenatge	11
Secció Femenina	12
Commemoració de la República Catalana	13
Dos poemes, <i>Per Agustí Cabruja</i>	13
Blasco Ibañez, <i>Per Mari Civera</i>	14
Aniversari del Centre Català de Guadalajara, <i>Per A. G.</i>	17
Jocs Florals de la Llengua Catalana	18
Carrer d'Urgell, <i>Per R. Cabrer i Pallas</i> L.	19
Frederic Roda i Ventura	21
Massa Coral	22
D'ací i d'allà	24
Necrològiques	26

ORFEO CATALA — Revista mensual

Any IV - Núm. 35

Abril del 1967

Precio \$ 3.00

Autorizada como correspondencia de segunda clase por la
Dirección General de Correos con fecha 30 de noviembre de 1962.

Director: JUAN POTAU

Administrador: AMOR PARERA

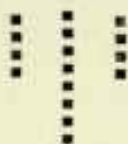
Dirección y administración: Calle de Bolívar 31, 2º — México 1, D. F.

Impresora "LA ESFERA", S. A. — J. Joaquín Arriaga 71 - Col. Obrera - México 8, D. F.

Los autores son responsables del contenido de los artículos que firman

SUS CARTAS SERAN OPORTUNAS SI UTILIZA EL SERVICIO DE ENTREGA
INMEDIATA

RESTAURANT DE L'ORFEO CATALA

ENCARREGUEU EL VOSTRE ARROS

CELEBREU-HI LES VOSTRES FESTES

SERVEI A DOMICILI

Bolívar 31, 2on.

Mèxic, D. F.

Tels. 12-80-24

12-48-55

Dos Esperits Oposats

En la revista oficial espanyola ES, llegim la següent nova, que és inserida en un lloc preferent i emmarcada, posant així de relleu la seva satisfacció pregonia.

EL ESPAÑOL, LENGUA OFICIAL EN MIAMI

La ciudad de Miami (Florida) tiene ya dos idiomas oficiales: el inglés y el español. Ante la gran masa de población de habla hispana concentrada en la ciudad del Caribe, especialmente refugiados cubanos, el español contará oficialmente tanto para actos públicos como privados, por decisión del Ayuntamiento de la ciudad. Por otra parte, el estado de Florida es uno de los de mayor tradición hispánica y en él se encuentran numerosas familias que, en su seno, emplean los dos idiomas, y lo mismo ocurre en toda la línea fronteriza de Estados Unidos con Méjico, donde también está reconocido el idioma español como oficial.

Heus ací que aquesta vegada l'esperit de Madrid es fa comprensiu i troba molt bona una disposició d'un país liberal i demòcrata. L'espanyol, central i centralista, entén molt bé que els Estats Units reconeixin oficialment l'idioma a Puerto Rico que forma part voluntàriament del país federal, i entén i s'entendreu en constatar que ara donen caràcter oficial a una llengua forastera dins mateix de la nació. En canvi no entén que a la Península hi hagi altra parla que la seva. No hi fa res que hi hagin unes nacionalitats del complex peninsular que parlin diferent. No hi fa res que els catalans tinguin un llentguatge mil·lenari. No hi fa res que siguin milions els que el parlen.

Per a ells, no hi ha altre idioma que el seu, que és l'idioma "del Imperio", que és parlar "en cristiano". Tot el demés "es ladrar en dialectos incomprensibles". Si ara ells manessin en els Estats Units ja estudiarien la forma de declarar l'espanyol idioma oficial per als americans i la supressió del "dialecte" nord-americà.

Les reaccions de Madrid i les dels països liberals són oposades. Bèlgica i Suïssa, per exemple, no poden comprendre la manca de respecte a connacionals que parlin diferent. Els que manen a la Península, no poden comprendre que tothom no parli com ells. En Galinsoga—ha mort ara fa poc—exponent magnífic de l'esperit de Madrid, en una església de Barcelona, perquè el rector féu el sermó en català, no ho va poder pair i, en un esclat d'indignació i d'impotència, va exclamar: «Todos los catalanes son una mierda!» Aquest esperit, oposat al dels països europeus i del nord-americà, és el que impera en el país que comença al sud dels Pirineus. I després es queixen perquè no els deixen entrar en la Comunitat Europea...

LA REALITAT SOCIOLOGICA

Per Manuel de PEDROLO

De vegades, sentint parlar gent de diferents ideologies, professions, nivells de cultura i de fortuna, m'he admirat de comprovar com llurs respectius punts de vista, sovint ben oposats, s'avenien quan era pronunciada una mena de fórmula màgica: la realitat sociològica. Quan es treu a rel·luir aquesta mena de Sant Crist gros, molts callen, d'altres assenteixen i uns altres elaboren amb un respecte tan manifest i alhora tan còmic per tot allò que significa l'expressió que se m'ha acudit de pensar si, a força de voler ésser gent del nostre temps, no fem el ridícul i ens tirem terra als ulls, esclavitzant-nos en un concepte que pretén respondre a uns fets que ens diuen que hem d'acceptar. Així n'hi ha que, fidels a la fraseologia de moda, s'omplen la boca amb les condicions sociològiques com si fossin una cosa inamovible, contra la qual no es pot fer res, que ens té lligats de peus i mans. Entenc, pel meu compte, que aquesta posició és falsa, supersticiosa, i que quan s'agafa el rave per les fulles serveix admirablement per a fer allò que hauriem de defugir en tot instant: resignar-nos a una suposada inevitabilitat.

Quant al problema català, he sentit dir que la realitat sociològica parteix d'aquest fet: que ara un important contingent de persones d'altres contrades s'ha instal·lat a viure entre nosaltres i que aquesta gent parlen una altra llengua i tenen uns altres costums. Tot això altera la fisonomia de Catalunya que, degut a aquesta circumstància, s'ha convertit en una comunitat mixta, mig catalana i mig castellana, potser ni catalana ni castellana en realitat, en tot cas una comunitat amb unes peculiaritats diferents a les que palesava la Catalunya d'un període anterior. I tot això, en efecte, és incontrovertible. Es dubtós, en canvi, que calgui acceptar-ho sense provar de fer-hi res en nom de les condicions sociològiques.

Trenta anys enrera, aquestes condicions eren unes altres, però això no privà que fossin alterades i es creessin unes condicions diferents, les actuals. Algú no es va resignar que aquelles fossin definitives i durant un quart de segle les ha anat modificant. No va creure, doncs, que el fet que existien el podia privar de destruir-les i de provocar-ne unes de novelles. Si és així, i em penso que ho és, per què hem d'acceptar nosaltres com a definitives les actuals? No semblen pas més

sagrades que les velles ni responen a una indefugible exigència del nostre temps o de les aspiracions del nostre país.

Aleshores, el que cal és admetre, sí, que existeixen, reconèixer-les i estudiar-les, però no amb el desig de plegar-nos-hi, sinó amb l'afany de fer-les evolucionar. Tan ximplet em sembla deixar de confessar-se que l'aspecte social i humà de Catalunya ha canviat profundament durant els darrers anys per obra de l'aportació forana com creure que això es un fenomen tan fora del nostre abast com el fet que la terra faci voltes entorn del sol i giri sobre ella mateixa.

El futur dels homes, en gran mesura, és sempre obra dels mateixos homes tot i que el resultat de les nostres accions no correspongui indefectiblement a allò que esperàvem o a la previsió que se n'havia fet. Pel camí hi ha errors, badades, càlculs equivocats, flaqueses i debilitats de tota mena que converteixen les rutes en aparença més planeres en senders recargolats que pugen i baixen pels versants de la nostra voluntat. Els errors de càlcul, però, no justifiquen que deixem les coses a l'atzar, en primer lloc perquè l'atzar existeix en una mesura molt limitada i, segonament, perquè sempre sol ésser obra, com hem dit, dels qui hi posen el coll. Més clar, si confiem que la situació evolucioni amb allò que ens podríem sentir temptats a dir-ne "normalitat", podem estar segurs que en efecte evolucionarà, però no pas per inclinar-se a favor de les nostres aspiracions que ningú no haurà defensat.

La situació sociològica actual es transitòria i ens desplaça com a catalans, perquè sense haver aconseguit de despersonalitzar-nos del tot, ha creat una societat inestable l'equilibri de la qual ens hauria d'interessar precisament de restablir. Així ho han reconegut, ho reconeixen grups dispersos de persones conscients que des de llur petita circumstància, no havent acceptat mai les condicions sociològiques que ara imperen tot i reconèixer llur existència, s'esforcen a fer-les canviar dins els límits de llurs possibilitats, sempre escasses. Sense violències ni imposicions que podrien lesionar la dignitat humana dels altres, perquè si una lliçó ens ha ensenyat la història dels darrers anys, dintre i fora de la península a l'ample del món, és que cal acabar amb actituds intolerants i liquidar una mentalitat que es complau

en el rebaixament d'aquesta pobra criatura pensant que és l'home. Aquest atemptat a la inviolabilitat de la consciència humana i la manca de respecte que es tradueix en vexacions físiques i en imposicions ideològiques, també ha estat —és encara avui amb alguns indrets— una condició sociològica. No veig que sigui generalment tolerada amb simpatia.

Cal no oblidar mai que les condicions sociològiques, pel restant, no sempre són allò que aparenten, que no poden ésser definides amb un excés de simplicitat, com fa l'home del carrer, perquè aquestes condicions no sols s'alteren, per poc que sigui, de dia en dia, sinó que no són exactament les mateixes per a tots els individus que viuen en aquest dins el mateix grup, en la mateixa comunitat, potser únicament separats per un carrer o per una paret mitgera. Només cal parlar amb gent de tendències diferents, de distints estaments socials per a adonar-se que tot hom viu una mena de realitat ideal que no es correspon necessàriament, de fet sh'hi correspon ben poques vegades, amb la del veí. Tanmateix, quan estudiem les condicions sociològiques de la comunitat, hom ha d'acudir per força a la font d'informació que són uns altres. Si la feina és feta amb honestetat, potser aleshores caldrà concloure que hi ha diferents capes de realitat sociològica que es freqüen, es penetren o s'ignoren, però ocupen el mateix espai. D'aquesta ignorància, penetració o fregament en deduirà el professional l'autèntica situació, de tipus estadístic, ja que totes les actituds contribueixen a formar-la. Però la realitat se'ns escapa si no tenim present un altre factor, l'impuls o el dinamisme que duu cada una d'aquestes capes. Treballs d'aquesta mena estant fets certament a l'estranger, però no sé si s'han intentat a casa nostra. En tot cas, seria molt convenient que fossin publicats perquè uns i altres estiguéssim al corrent de quina és la veritable realitat sociològica i quines forces la dominen i permeten de preveure la seva evolució immediata.

Gràficament, diria que això no és una bassa, sinó un corrent on l'aigua profunda i l'aigua su-

perficial no viatgen a la mateixa velocitat, no tenen la mateixa temperatura, no responen a la mateixa composició ni contenen una fauna idèntica. És a nosaltres, naturalment, que escau d'exercir una més gran mobilitat, de mostrar una capacitat superior d'iniciativa i el desig de restablir un equilibri més segur, i no dic totalment estable, perquè, això és impossible quan ens les havem amb éssers vius. No és natural, ni digne, que acceptem unes condicions que ens són fetes si no en reconeixem prèviament la necessitat ni contribueixen a fer de la nostra una societat més justa, més homogènia, més progressiva.

Som molts que no estem conformes amb les actuals estructures econòmiques, socials i culturals del nostre país i volem canviar-les. Però mai no ho farem si donen un excés de carn a la fera que acabarà per menjar-se tant el que li allarguen com el braç i la mà que li ho allarguen. Reconeixement no implica acceptació, sinó un tocar de peus a terra que ens privarà de començar a construir o a reconstruir la casa per la teulada. Els problemes que tenim plantejats són de base i per la base cal que siguin atacats sense deixar-nos descoratjar per les condicions que se'ns proposen o per la situació que ens ha estat feta. Catalunya té fama, i amb motiu, d'ésser un país pactista, cosa que pot tenir i en ocasions ha tingut certament els seus avantatges, però hem de tenir també la valentia o la força de voluntat, la consciència, de denunciar el pacte quan no hi ha esperit de reciprocitat o fou convingut a la nostra esquena. Més ens hem d'esforçar encara quan no hi ha pacte amb la veritable Catalunya.

La realitat sociològica és el fruit de tots plegats, de l'absentisme dels uns i de la pressió immoderada dels altres. Feina nostra és destriar-ne aquells que poden oferir un demà a la nostra comunitat, perquè si no ho fem i ens deixem fer, un dia ja no podrem parlar d'aquestes qüestions com a catalans i el país, a remolc del nostre respecte per les fórmules sagrades i de l'acceptació d'allò que és transitori i pot ésser modificable, partirà d'unes altres premisses que a Catalunya li interessa d'evitar.

JA SOU SOCI DE L'ORFEO CATALA?

SORTS I DISSORTS DE LA LLENGUA CATALANA

Per Aurora BERTRANA

I

El territori lingüístic de Catalunya comprèn les quatre províncies catalanes, antic principat de Catalunya, una part de l'antic regne de València, les Illes Balears, el Rosselló, les contrades aragoneses orientals, la ciutat sarda d'Alguer i la República d'Andorra, sol indret on la llengua catalana resta encara oficial.

Sembla difícil posar-se d'acord sobre el nombre de persones que parlem el veritable català arreu del món.

Uns diuen que, entre tots, sumem quatre milions i mig. Altres afirmen que cinc. I fins hi ha qui assegura que sis.

Que tinguin raó els uns o els altres —jo no sóc qui per a comprovar-ho—, és evident que el català el parlem un gran nombre de criatures humanes. I, per la seva dignitat i el seu prestigi històric, és una llengua altament civilitzada i digna d'ésser presa en consideració, no solament per nosaltres, catalans, sinó per tot el món civilitzat.

Aquí, a Catalunya, a València i a Mallorca, poetes, filòsofs i novellistes han conreat i conreen la llengua catalana, amb gran mestratge. I la llengua d'aquestes tres regions, tendeix a unificar-se cada dia més.

El català no és solament una rica, saborosa, expressiva i cultíssima llengua, capaç d'expressar admirablement la força, la ironia, la tendresa, la passió, amb gran riquesa de mots i d'imatges, sinó que serveix d'intermediària entre les llengües llatines antigues i les modernes. És un instrument de cultura de primer ordre.

El que dic, no és una lloança gratuïta dictada pel simple amor a la nostra llengua, sinó el resultat d'una llarga experiència adquirida anant anys i més anys pel món i tractant amb la gent més diversa.

Vaig passar una temporada a les muntanyes del Malcantone, al nord d'Itàlia. Hi vivien principalment, potser únicament, contrabandistes. A cada dues cases de qual-sevol poblat s'hi podia llegir la paraula: ALBERGO. Però quan entràveu i els demanàveu allotjament o menjar, us responien invariablement que no en tenien.

Aquests pintorescs i mal dissimulats contrabandistes, parlaven entre ells un dialecte que jo comprenia perfectament. I, el que resulta encara més extraordinari, és que, amb una barreja de català i d'italià, jo també em feia comprendre d'ells.

Un altre fet que demostra la universalitat del català és el que ens esdevingué un cop a Luzerna.

Jo viatjava en companyia d'una amiga catalana. Aquesta dona tenia la dèria d'interrogar els viants, tant els que transitaven pels carrers, com els que pujaven al Rigi en funicular, com els que navegaven pel llac dels Quatre Cantons.

Empaitava decididament el primer que li passava per la vora. Li demanava, sempre en francès, on era la catedral, per on es passava per anar a l'estació, si hi havia un restaurant o una església catòlica per allà a la vora.

Dies ha que viatjàvem per la Suïssa de llengua alemanya i la meua companya no es cansava d'interrogar homes, dones i criatures, sempre en francès. Ells li responien invariablement que no parlaven aquella llengua.

Estàvem travessant un dels nombrosos ponts de la ciutat, quan aturà una dona amb aire pagesívol.

—Pardon, madame!

I li demanà, naturalment, en francès, per on s'anava a la Casa de la Vila. La dona li respongué, com els altres.

—Ich spreche kein Französisch.

Jo m'hi vaig acostar. Vaig dir a la meua amiga, en català:

—No empipis més a la gent, dona. No veus que no t'entén?

En sentir-me, el rostre de la dona es va il·luminar. El català no era la seva llengua, però s'hi acostava. Parlava un dialecte romanx. Ens vàrem poguer entendre. Jo li vaig demanar, en català, on era la Casa de la Vila. Ella assenyala la vora oposada del riu i digué, poc més o menys:

—A l'altra porta.

Comprenguérem que volia dir a l'altra banda del Reuss.

Li donàrem les gràcies, sempre en català. Ella hi correspongué en la seva llengua. Restava aturada i somrient mentre nosaltres ens allunyàvem. Repetia complaguda aquell molt que nosaltres empràvem per a saludarla:

—Adéussiaul!

Durant la darrera guerra mundial, jo vivia a Ginebra. Per a guanyar-me la vida, feia, entre altres coses, d'ajudant d'un catedràtic de la Universitat, autor d'una gramàtica i d'un diccionari en llengua romanx. Molt sovint m'entretenia en el seu despatx a llegir texts impresos vinculats dels Grisons. Quan la llengua no estava massa barrejada amb paraules d'origen germànic —el romanx actual es divideix en dues llengües, una per a cada una de les valls que componen el cantó— jo arribava a deixifrar-la perfectament.

Entre altres texts recordo el d'unes caramelles (car també hi ha caramelles als Grisons) impreses pels volts de Pasqua Florida, l'any quaranta-dos o quaranta-tres. Llevat de poques paraules, podia passar per una composició escrita en una mena de català de finals del vuit-cents.

Que la llengua catalana és actualment una llengua auxiliar de les llengües neollatines antigues, ho prova el fet següent:

Un amic meu, poeta anglès, estava preparant la seva llicenciatura a la Universitat d'Oxford quan esclatà la conflagració europea. No va ésser acceptat a l'exèrcit per la seva miopia. Restà a Suïssa amb no sé quin càrrec oficial.

El poeta havia triat com a tesis literària, una crònica dels trovadors amics de Ricard Cor de Lleó. Desitjava traduir a l'anglès un text poètic del segle XIII; atribuït a Blondel o a algun altre dels seus contemporanis. El meu amic anglès, coneixia molt bé la llengua francesa, però no comprenia ni un borrall de la que pretenia traduir. Tampoc no trobava cap diccionari que pogués ajudar-lo. Ho vaig fer jo, un poc difícilment, gràcies als meus coneixements de català.

Això va decidir el poeta anglès a estudiar la llengua catalana. Em va proposar que la hi ensenyés. I, al cap de poc temps, la coneixia força bé.

Sempre parlàvem en català i fins vàrem començar a traduir plegats *Alicia al País de les Meravelles*. Tasca que va interrompre el final de la guerra, quan ell se'n va anar a Sud Àfrica amb una missió diplomàtica.

* * *

El català, com ja sabeu, i perdoneu que jo insisteixi en recordar-vos-ho, no és el llenguatge dels primers habitants de Catalunya. Abans de la conquesta del territori pels romans sembla que els habitants del país parlaven un dels nombrosos dialectes coneguts per ibèrics o semitics.

Tres cents anys abans de Jesucrist, els romans ocupaven una bona part de la Península Ibèrica. Com a bons i autèntics conquistadors, imposaven llur llenguatge a tots els pobles conquistats.

El llatí vulgar que l'indígena havia començat a emprar com a llengua dels ocupants, és a dir, imposada i estrangera, barrejada amb llur dialecte, esdevingué a poc a poc la llengua dels nostres avantpassats.

L'evolució del llatí vulgar devers el català, degué produir-se amb una gran lentitud, d'una manera gradual, amb prou feines perceptible pels qui el parlaven llavors. Probablement cap generació no va tenir la sensació de parlar una llengua diferent de la que parlaven els pares i els avis.

Resulta, doncs, força difícil, per no dir impossible, determinar en quin moment precis comença la història de la llengua catalana.

Segons Joan Coromines, a qui dec una bona part d'aquestes clariïcs, les transformacions més notables degueren produir-se entre els segles setè i vuitè. Però aquest fet també resulta indeterminable, perquè els documents de l'època apareixen escrits en un llatí decadent, el qual no correspon de cap manera ni al llatí vulgar parlat pels ocupants ni al dialecte ibèric o semític parlat pels indígenes. Deu ésser una barreja de l'un i de l'altre.

La transformació evolutiva del llatí parlat en la Península Ibèrica, dona també naixença a dues llengües més: el castellà i el portuguès.

El català és una de les llengües neollatines filles del llenguatge que els romans escampaven a través dels territoris de llur vast imperi amb llur civilització i llur cultura.

Quan aquest imperi comença a decaure i a desintegrar-se, llavors, en cada territori, la gent transforma la manera de parlar segons les lleis etimològiques i fonètiques particulars.

El fet produeix diferents llenguatges.

Es així com es forma la gran família de llengües romanes o neollatines.

Aquesta família comprèn, com ja sabeu també, el romanès, el romans, l'italià, el francès, el sard, el provençal, el portuguès, el castellà i el català.

* * *

Podem distingir quatre èpoques en la història de la llengua i de la literatura catalanes. El període nacional, és a dir, el període de la nacionalitat catalana. Dit període va fins la fi del segle quinze. Segueix la decadència, al segle setzè.

Aquesta decadència coincideix amb la gran renaixença de la llengua castellana, iniciada tan brillantment pel Marquès de Santillana entre 1398 i 1458, però que no dona fruits positius fins prop de dos segles després.

La renaixença literària castellana del segle setzè, magnífica i definitiva, ja que no arriba mai a una decadència total, com la catalana, pot considerar-se com una mena de miracle.

Reuneix, en un segle gloriós, els noms de Garcilaso, Cervantes, Lope de Vega, Santa Teresa d'Àvila, Sant Joan de la Creu, Tirso de Molina i, finalment, Calderón de la Barca, que neix el primer any del segle disset i ajunta la seva merescudíssima anomenada als grans escriptors del setzè.

Aquesta renaixença s'afirma i s'expansiona fins la guerra per a les lletres catalanes, el segle catorzè.

La decadència de la llengua i de la literatura catalanes, a partir del setzè, es prolonga fins el divuitè, i tot seguit ve una magnífica renaixença.

Aquesta renaixença s'afirma i s'expansiona fins la guerra d'Espanya, en 1936. I, novament, ve una altra decadència, potser més aparent que real. Aquest dolorós fet constitueix el principal objectiu del present treball.

De moment, però, tornem als inicis de la llengua i de la literatura catalanes per a poder seguir, encara que sucintament, llur història.

Retrocedim fins el segle dotzè, quan la poesia catalana s'escrivia encara en llengua d'Oc.

Un poc més tard, la literatura lírica s'escriu ja en una barreja de les dues llengües: occità i català. I, un segle més tard, aquesta llengua s'ha enriquit i matitzat d'una manera remarcable.

Però ja abans del segle catorzè, els prosistes catalans no empraven la llengua d'Oc. Aquesta llengua estava reservada únicament a la poesia.

La novella, el conte i la rondalla, la història, els temes populars i religiosos, es coneixien ja abundantment, al segle tretzè, en llengua catalana.

Entre 1160 i 1210, Ramon Vidal de Besalú, componia una gramàtica catalana, la més antiga d'una llengua parlada, la qual es conserva encara.

En 1235 neix Ramon Llull, poeta, filòsof, alquimista, dit *l'il·luminat*, universalment conegut, glòria excelsa de la llengua catalana.

Som al segle tretzè i Ramon Llull hi escriu tota la seva importantíssima obra.

Arnau de Vilanova, personalitat científica, famós arreu del món, també va escriure en català una part de la seva obra.

En 1300 varen traduir-se a la llengua catalana, alguns llibres de matemàtiques, astronomia, medicina...

El cèlebre Joan Jaume escriu, també en català, un tractat d'oftalmologia poc després de 1350.

I un diccionari de la rima existia ja en català, en 1370.

Un diccionari català-alemany, fou redactat en 1487.

L'activitat dels escriptors catalans en temes filosòfics és també interessant, destacant-se, pel damunt de totes, l'obra del ja esmentat Ramon Llull.

El segle catorzè és, per a la llengua catalana, un segle de glòria, durant el qual aquesta llengua arriba a la seva màxima maduresa i expansió literàries, esdevé, al costat del francès, una llengua internacional i diplomàtica.

Tots els gèneres literaris hi són coneguts.

S'ha conservat el text d'obres de teatre escrites en aquella època, en les quals, segons Joan Coromines, sembla trobar-se l'origen de la gran renaixença del teatre castellà de més tard.

Però és, sens dubte en el dret, on els catalans d'altres temps, obtingueren més èxit. El cèlebre *Consulat del Mar*, el codi marí de l'època, escrit en llengua catalana, esdevé el codi internacional de dret marí acceptat arreu del món.

A partir d'aquell moment, l'ús de la llengua catalana

literària s'estén a una gran part de la nació. Hi participen totes les classes socials, totes les professions.

Es una època il·lustrada per un gran nombre d'escriptors, laics i burgesos, els capdavanters dels quals són Bernat Metge, Desclot i Muntaner.

Aquest últim, el més famós dels cronistes de l'edat mitjana, va néixer a Perelada, a l'Empordà i ha estat la figura literària més representativa d'aquells temps: guerrero, diplomàtic, cortesà, historiador. Autor de les cèlebres cròniques que omplen sis regnes seguits. Comença per la història de les lluites i les conquestes de Pere el Catòlic i acaba amb les d'Alfons el Benigne.

Aquestes cèlebres cròniques representen un dels més importants documents literaris de tots els temps.

Alguns erudits estrangers que he tingut l'honor de conèixer, m'han dit que havien estudiat el català, especialment per a poder llegir dites cròniques en la llengua que havien estat escrites.

Un altre cèlebre cronista de l'edat mitjana és l'historiador Desclot. Descriu la invasió de Catalunya per l'exèrcit i la flota franceses i la defensa heroica del país per Pere el Gran i els seus homes.

El fet esdevingué a l'any 1285 i, algunes d'aquestes cròniques no han estat publicades fins el segle dissetè, i més tard, traduïdes al castellà.

En 1376 apareix un nou escriptor, el qual es llegeix encara avui amb interès: el filòsof i poeta Bernat Metge, gran admirador de Petrarca del qual tradueix, en català, la novel·la *Valter i Gísela*. La seva obra cabdal és *Lo somni*, on descriu, dissimulant-ho en forma de somni, els seus sofriments d'home incompès i captiu.

En 1937 neix el futur gran poeta Ausies March, català d'origen i valencià de naixença, fill del poeta Pere March i cunyat del cèlebre Joanot Martorell autor de la immortal novel·la cavalleresca *Tirant lo Blanch*.

Ausies March va escriure sentidíssims i un poc enraïats poemes en un català molt saborós: *Cants d'Amor*, *Cants de Mort*, *Cants Morals*. La passió, l'amistat, l'ètica i, ultimament el misticisme religiós, fet de dolor i de filosofia, li inspiren el *Cançó Espiritual*.

En 1539 els poemes d'Ausies March són publicats i tot seguit, traduïts al castellà i, un segle més tard, al llatí.

La Catalunya Medieval gaudia d'una gran llibertat de pensament. Ho demostra el fet que, ja llavors, l'Alcorà fou traduït al català. En aquella època plena de prejudicis, pocs traductors gosaven fer-ho. Les idees preconcebudes de l'església estaven molt arrelades arreu d'Europa.

Quan la corona de Castella s'uneix a les corones d'Aragó i de Catalunya comença la decadència de la cultura catalana. Empallideix la literatura. Les belles arts perden llur esplendor.

El territori català, és a dir, el Principat de Catalunya, per bé que unit a la corona de Castella sota del mateix ceptre, conserva encara la seva independència lingüística fins el començament del segle dinovè.

En la vida privada i en les esglésies, el català continua essent la llengua emprada.

El castellà es parla oficialment i entre gent dita *distingida* durant un curt període, però mai entre els estaments camperols, eclesiàstics o menestrals.

Després d'aquest període de decadència, s'inicia un període de franc retrobament de la llengua catalana.

El punt de partida es pot situar en el 1888 quan Bonaventura C. Aribau compon la seva *Oda a la Pàtria*, escrita en un llenguatge acurat i brillant que contrasta notablement amb el que empraven quasi tots els poetes d'aquella època: pobre i simple barrejat de mots castellans.

Aquesta *Oda a la Pàtria*, és com una mena de miracle del ressorgiment català. Escrita per un home que, com

molts intel·lectuals catalans d'aquell temps (exactament com molts intel·lectuals catalans d'ara), solia escriure en castellà, és la guspira que reanima les cendres i abranda el foc nou de la llengua i de la literatura catalanes.

Les petites fogueres isolades, febles i vacil·lants, que cremaven ací i allà arreu de Catalunya, a València, a les Balears, es reanimen amb la *Oda a la Pàtria*.

S'estenen. S'ajunten. Aixequen llur calor i claror cel amunt, terra enllà. Reanimen el cor, mig gebrat, dels lectors i escriptors catalans, hi desperten l'amor, la fe i l'esperança.

Aquest foc ja no s'extingirà mai més. Perquè un home genial, Pompeu Fabra, ha aplegat la llengua catalana, l'ha ordenada i fixada en un monumental diccionari on els catalans que estimem la llengua nadiua, podem cercar-hi la orientació i l'ajuda que ens cal.

Després de la *Oda a la Pàtria*, la nostra llengua, bastarditzada, empobrida, quasi oblidada, comença a ressuscitar.

No és Aribau ni el seu amor a Catalunya ni la seva indiscutible inspiració poètica i encara menys el seu esforç per a aixecar la llengua catalana (que no crec que en fes cap en aquest sentit), sinó l'imponderable moment crucial qui, miraculosament, decideix el retrobament de Catalunya i de les seves lletres.

Altres homes, amb tants o més mèrits i amb molta més fe en el català, ho havien probat ja abans, sense èxit. El fat vol que l'èxit sigui d'Aribau i, a fi de comptes, què importa de qui és?

La Renaixença de les lletres comença i, amb ella, el ressorgiment de la llengua catalana.

Aquest ressorgiment es fa a poc a poc, amb certes vacil·lacions, amb certa indecisió.

De moment és un provar i maldar per ací i per allà.

Versaires i prosadors que senten i estimen llur llengua, treballen isolats, no gaire encoratjats pel públic ni pels companys, i gens guiats per un cervell i una voluntat ferma, com ho serem més tard nosaltres, ja en ple segle vint, pel cervell i la voluntat del mestre Fabra i dels seus col·laboradors.

Quants d'aquests homes del noucent, amb talent i voluntat indiscutibles, vegeren fracassar llurs esforços per manca d'encoratjament i d'ajuda! I a fe que en calia de coratge i de voluntat per a escriure en català en aquella època de vocabulari empobrit i bastarditzat i ortografia anàrquica.

Em plauria citar aquí tots els noms dels primers peons de la nostra gran Renaixença i cada una de llurs obres, però el reduït espai de que dispenso no m'ho permet.

Recordaré, però, Joan Cortada, que poc temps després d'aparèixer l'*Oda a la Pàtria* d'Aribau, traduí de l'italià al català "La Fugitiva": Albert Vidal, autor d'un diccionari català-castellà que no crec que arribés mai a publicar-se; Pere Mata, que en 1836 publicà un poema: *Lo vot complert*; Pere Labèrnia, autor d'un diccionari català amb correspondència castellana i llatina.

Joaquim Rubió i Ors, sota el pseudònim de *Lo Gayter del Llobregat*, publica poesies en català en el *Diario de Barcelona*.

Rubió i Ors, és considerat per Nicolau d'Olwer, com un dels iniciadors de la nostra *Renaixença*: "El primer que aspirà a fer-se ressò de l'ànima catalana".

També per aquell temps, Miquel Anton Martí, publicà un recull de poesies aplegades en un volum sota el títol: *Llàgrimes de viudesa*.

Barcelona, 1967.

(Continuarà)

Biblioteca de Comunicació
i Hemeroteca General
CEDOC

EL BALL POPULAR A CATALUNYA (I)

L'avinentsa d'haver pogut ésser escorcollada, fa uns anys, la meravellosa memòria d'un vell músic, en Francesc Puig, que ratllava els 90 anys, ha fet possible recollir la tonada d'un Contrapàs curt de 36 compassos a sis vuit. Integrat per quatre motius de veritable bellesa artística, l'estructura i duració dels quals coincideix amb les formes abrejades que circularen per l'Empordà, en el període de plena decadència. A més, ofereix la particularitat de presentar en els seus últims compassos el motiu que integrà l'última fase del fragment de 16 compassos, que tocaven les cobles com a introducció de les sardanes per allà els anys 1880.

Espigolant entre els records de l'avi Puig, ha estat possible recollir aquestes notícies. El Contrapàs portava l'Introït de flabiol semblant al que s'executa a la Sardana. El que es tocava al començar la segona part, en les del Cap de colla junt amb la corresponent balladora, o bé delegava la representació a un ballador de nota. La cadena era formada per tots els balladors presents a la plaça, no com passa amb la Sardana en què es formen diversos cercles o unitats independents, de manera que de vegades l'omplia tota i fins en sobrava, en el qual cas es doblegava en espiral. Els llocs d'honor, el cap i la cua, eren ocupats pels millors balladors, puix que eren els qui dirigien els moviments i passos.

Els passos en el Contrapàs són semblants als de la Sardana, repartits en curts i llargs, però es diferencia en l'extensió dels seguits, de tal manera que aparenten no estar sotmesos a regles ni a metratge. El canvi sobtat dels passos en el curs del ball es regeix per la ritmica de certs períodes o revolucions de la frase, el significat dels quals no pot escapar al cap i al cua per a variar en conseqüència a temps la mètrica dels passos. Aquesta senzilla explicació mostra com era difícil i ho seria avui encara, encertar el repartiment del Contrapàs.

La lírica empordanesa, acusa una amalgama, en certa manera fàcil de seleccionar, car no és difícil descobrir-hi la influència de diverses races, fossin en les tribus primitives, de grecs, sards, gals, gods i musulmans, que de tot tenen els cants empordanesos, com a ressò fidel del propi sentiment de l'art d'aquell poble.

Descobrir, desxifrar, endevinar la paternitat lírica interna, que dintre seu porta aquesta concreció musical d'edats passades, per a enaltir-la i col·locar-la amb el contrast dels procediments musicals moderns, en lloc preminent, és obra a fer, per qui sàpiga flairar el secret perfum d'aquestes flors camperoles.

Unes notes extreïdes de la Col·lecció de cants i balls populars, inèdita, acoblada per Julita Farnés —que ja hem esmentat— completaran aquestes descripcions del Contrapàs: «Surten a ballar el primer i el darrer, els quals després formaran part de la gran cadena o corda constituïda per tots els balladors, que s'anomenen cap i cua, com de fet són els qui guien la dansa. Aquest lloc d'honor era conferit al pavorde o es subhastava, essent un gran obsequi per a les balladores que les tragués a ballar el cap; per això es repetia, per a poder treure dansa amb la donzella preferida. Sovint en el primer Contrapàs aquell lloc

era reservat al senyor Batlle o al Pavorde o persona de representació, i aquell era ballat al sortir de l'Ofici.

El costum de repetir el ball per a poder obsequiar les balladores, com també, per augmentar els ingressos a l'ésser subhastat, ingressos que servien per ajudar a pagar la festa, fou la causa de fer-se supressions escurçant-lo, per a poder atendre les demandes del jovent que el dia de la Festa Major tenia plaer de lluir-se. Foren tantes les escurçadures i arribaren a tal extrem, que a la fi sols s'aprofitava l'introït executat pel flabiol que serveix de preludi a la Sardana actual.

En *El Llaussanès*, llibre dedicat a l'estudi d'aquesta comarca, escrit per Pelegrí Casades i Gramatxes, es parla del Contrapàs, i el qualifica de "dansa solemne i cerimoniosa, tradició vivent dels balls sagrats dels primers pobladors de la dita comarca, en el qual prenen part els homes amb moviments reposats i dignes, essent la música dolça i melangiosa, defungint tota idea de bullici".

A Cassà de la Selva es ballava un Contrapàs curt, d'uns 36 compassos, al sortir de l'Ofici, ocupant el lloc del cap i cua els dos Pavordes de la festa, el de vila i el de pagès, essent nomenada la renglera de contrapassaires "rest", paraula que determina la disposició dels balladors; per això es deia: entrar al rest a ballar el Contrapàs, no entrar al Contrapàs.

A tot el transcrit cal posar un comentari que ho aclareix i ho concreti. Milà afirma que el cant ballat prové de l'antiguitat grega i romana, que és continuat a l'edat mitjana i que en són restes certs balls populars catalans per l'esperit religiós i caràcter dels seus moviments. Al·ludint al Contrapàs, dedueix per les seves evolucions a dreta i esquerra, que aquestes corresponen i es refereixen a l'estrofa i antiestrofa.

En Pella, fixant-se en el metre i en l'assumpte, suposa que la lletra del Contrapàs llarg és una suplantació d'un cant gentilic, que la del Contrapàs curt és transformació d'un cant bàquic, i fa esment de la distinció amb què era tinguda la persona que ocupava el cap i menava la dansa.

En Manyach, a part de les notícies referents a la popularitat en terra rossellonesa, ens diu que aquest ball és quelcom més elevat que un passatemps o un plaer i que més aviat apareix com a ritu sagrat heretat dels antics.

Altra observació que cal fer és l'haver estat ballat el Contrapàs per homes sols o prenent-hi part les dones, però això no ha de sorprendre, perquè com que de contrapassos n'hi ha de moltes classes, seran unisexuals o bisexuals, segons la mena de contrapàs que es balla, i també perquè els costums populars mentre són vivents es modifiquen o alteren segons els temps i els llocs; per això ha de tenir-se per certa una i altra informació.

Els diversos noms que es troben del Contrapàs, les diverses comarques i pobles que el tenen com a propi ens condueixen a qualificar-los de variants locals derivades d'un Contrapàs típic original. Aquest, sens dubte, és l'anomenant "llarg" a l'Empordà i a la Selva; d'ell prové el "curt", i al seu costat es troben el "sardà" i el "persigola". Canvia el nom de contrapàs amb el de "tirabou", però aquest sembla ésser motiu o sobrenom vulgar que se

li aplica en època relativament moderna, quan ja era ballat amb poc respecte i amb pretext de fer gatzara. Hi ha el "francès"; el del "Maresme", per ballar-se en la comarca del mateix nom; el dels "merolans", que ballaven al poble de Merola; el del "Llussanès", usat en aquesta comarca; el de "Pavordes" i dels "Boigs", a Sant Joan de les Abadesses; el del "Burro", a Manlleu; el dels "garrofins", a Moyà; el de les "dances", a Vilanova; el que acompanya la "Pila", a la Conca de Tremp; altre "contrapàs", característic dels Pallars; i fins de llocs distanciat, com Seu d'Urgell i Sant Martí Sarroca, he adquirit notícia d'haver-s'hi ballat alguna mena de Contrapàs.

Aquesta llista ens situa i orienta per a descobrir com ha irradiat la popularitat d'aquesta dansa. El centre principal sembla ésser l'Empordà i la Selva; d'allà s'escampa a diferents indrets, però a mesura que s'allunya del lloc d'origen es devia modificar el tret fisonòmic primitiu prenent diversos caires que constitueixen les seves variants.

És l'Empordà i la Selva on prengué vida i caràcter el Contrapàs? És difícil afirmar-ho, però es pot deduir atenent a la mena d'unitat espiritual haguda entre els altres pobladors de la terra occitana, arredossats al Pirineu i al mar. Les fonts que traçaren els corrents per on afloïxen al comú dipòsit, aportant al poble l'habitud de conrear aquesta dansa, poden trobar-se tal vegada en els teatres que la Roma dels Cèsars bastí a Arles i Orange de la Provença, a la imperial Tarragona de Catalunya, a Sagunt de València, Pollença i Alcúdia a Mallorca i el de Mahó a Menorca.

Assentat el principi pels grecs que tota obra lírica era cantada i dansada, resulta que el mateix ritme regula el moviment de les síl·labes, dels sons i del cos, car la dansa grega abans d'ésser ritme és moviment; així el ballador no regula els seus moviments en el temps, fins després d'haver-los disposat en l'espai. Aquesta era també la preocupació del contrapassaire, puix que posava atenció abans de tot en mesurar l'extensió de què disposava per a desplegar-hi els moviments que corresponien al ball. Era condició essencial finir el Contrapàs precisament a l'indret on l'havien començat i durant la interpretació voltaven la plaça o lloc on s'executava, la qual cosa concorda amb el principi que els balladors prèviament havien de captenir-se de l'extensió de l'espai abans d'ajuntar-hi els moviments en el temps. Tant és així, que el demanar a un vell contrapassaire detalls referents a la manera de marcar els passos, situat en una sala de casa ciutadana, contestà: «No pot ésser, falta espai»; no sabia detallar la dansa trobant-se mancat de l'extensió suficient per desplegar-la totalment, és a dir, no es capacitava del detall faltant-li el quadre de conjunt. Substancialment resulta que ella pertany a l'espai il·limitat; és debades cercar-li altre lloc que el cercle format per músics i espectadors en la plaça oberta.

Arribant a la fi i examinant els punts de contacte dels elements que considero nervi originari o inspirador de la transmissió del chor grec, en dansa catalana tenim que el Contrapàs de fet és un ball format d'elements que en conjunt constitueixen una obra perfectament completa. El sentiment religiós el fonamenta i el basteix substancialment l'expressió d'art, que s'hi troba condensada en tota plenitud i amb perfecta unitat per la paraula, el so i el moviment.

No sé si això que hem exposat serà prou per constatar que no és fruit de la imaginació, sinó cosa certa tot quant resta dit, però sí, es pot assegurar, és ben cert, que a Catalunya s'hi ha conservat un document antiquíssim davant del qual hi ha bastit nombroses variacions i transformacions el geni popular.

Podrà dubtar-se que el Contrapàs és un exemplar sobre-vivent d'aquell chor de la tragèdia grega del segle VI a. J. C. transmès per tradició popular, però posat el cas que certament no ho fos, no és possible dubtar que el germen d'on ha pres origen, li ha donat vida i l'ha format, es troba en aquesta llunyana civilització i en aquell temps de sublimació de l'art.

* * *

Abans de posar punt final, crec que seria una falta imperdonable, si deixés d'esmentar els honors de què és mereixedor aquest poblet muntanyenc de les nostres belles i nobles terres catalanes, anomenat Castellar de n'Hug, on el folklore català de la nostra enyorada dansa del Contrapàs encara avui és puntejar en algun que altre dia de l'any.

Sortosament i veritable, Castellar de n'Hug és un poble muntanyenc que sap conservar i enaltir les nostres tradicions catalanes. Castellar de n'Hug, també aquest any, com tots els altres, després de l'espectacular i tradicional concurs de "gossos pastors", ha sabut cloure les festes amb un meravellós aplec de danses catalanes, clos pel punteig del nostre tradicional i inoblidable Contrapàs anomenat "Sardà".

La més cordial i sincera enhorabona per als muntanyencs de Castellar de n'Hug, per la seva admirable tasca i autèntica col·laboració en bé de les nostres belles, i populars tradicions catalanes.

Essent el nostre Contrapàs, de fet, mostra viva d'un passat dues vegades mil·lenari, és un deure procurar que les paraules amargues d'en Pella, l'historiador de l'Empordà qui sospita que vindrà dia en què caldrà col·locar l'esmentada dansa "en el lloc on sols hi caben vells documents i dates arqueològiques i que per desgràcia aquesta dansa admirable no tindrà tal vegada ben aviat altre concepte", no siguin certes, i que l'amor dels catalans que durant tantes centúries l'ha mantingut, facin que no desaparegui, al revés, sobrevisqui, i no passi a l'oblit del document arqueològic; sinó que sigui una funció natural de la vida d'ara i de la que vindrà, per a la major glòria i honor de la sempre nostra mare CATALUNYA.

(1) En el número anterior, per un error inexplicable, aparegué la primera part d'aquest treball amb el títol: *A BALL POPULAR A CATALUNYA*, quan el títol correcte és: *EL BALL POPULAR A CATALUNYA*.

BIBLIOTECA DE L'ORFEO

S'interessen els serveis d'una persona que parli i escrigui bé el català, per a fer-se càrrec de la BIBLIOTECA.

Els aspirants poden adreçar-se al bibliotecari senyor Pere Esteve.

UWB
Biblioteca de Comunicació
i Hemeroteca General
CEDOC

DISCURS PRONUNCIAT PER RAFAEL TASIS EN EL SEU DARRER HOMENATGE

SENYORES I SENYORS,
ESTIMATS AMICS:

Una de les coses que m'agrada més d'aquest món és poder donar les gràcies. He de començar per agrair-vos que em doneu tants motius de fer-ho. Gràcies, doncs, per això, i per haver vingut a aquest extrem de Barcelona, en aquesta nit d'hivern, per haver-vos enfilat en aquest altíssim colomar posat entre el mar i la ciutat, només per celebrar amb nosaltres l'èxit d'un llibre i els mèrits hipotètics dels seus autors. Veig al meu voltant tantes cares conegudes i estimades, tantes figures il·lustres i admirades de les lletres i de la cultura catalana, tants homes representatius del periodisme d'ahir i d'avui, tants amics afectuosos i benèvols, que per mi aquesta nit és una mena d'apoteosi de l'amistat.

Veig entre vosaltres homes que han volgut venir d'altres indrets de Catalunya, de Figueres com de Reus, de Mataró com de Terrassa, per dir, amb llur presència, com s'associen a aquesta vindicació de la premsa catalana, a aquesta ostentació dels seus títols de glòria, de la seva història fructuosa i accidentada, perquè tant com Barcelona, i de vegades més, en proporció al nombre d'habitants, les altres ciutats i viles de Catalunya han donat, en quantitat i qualitat, contingents considerables de periòdics en català, diaris prestigiosos, revistes de gran qualitat, i per a nosaltres, els autors d'aquest llibre que celebren, ha estat un gran goig poder-ne fer l'inventari estricte i celebrar-ne els mèrits literaris, polítics i artístics que contenen. Gràcies, doncs, especialment a vosaltres, amics que veniu de lluny a fer-nos companyia als barcelonins, en això com ens n'heu feta en tantes coses.

Veig també uns altres homes, igualment estimats que veniu de barriades de la ciutat, que representeu, amb honor i mèrit, el món del treball, que dueu al damunt un historial benemerit de sacrificis i d'heroïsmes per defensar uns ideals. Vosaltres, que sovint formeu entre aquells que un llibre cèlebre qualificava, fa poc, dels *altres catalans*, i que, per mi i, jo confio també, per vosaltres, no són altra cosa que uns altres catalans amb els mateixos drets i els mateixos deures cívics, als quals obrim la nostra casa, la nostra taula i la nostra cultura. Gràcies, doncs, també, a vosaltres, amics sindicalistes, que amb la vostra presència sou penyor d'una entesa i d'una col·laboració en altres comeses al servei de Catalunya i de la llibertat.

He de donar les gràcies també, i ho faig ben gustosament, al meu estimat amic Ramon Aramon i Serra, Secretari General de l'Institut d'Estudis Catalans, la màxima entitat de la nostra cultura, la gloriosa institució creada per Prat de la Riba, reconeguda pel món acadèmic i científic internacional i que continua servint, amb coratge indefallent, a despit de tots els entrebancs i de totes les privacions, la cultura científica de Catalunya. Els seus mots tenen l'autoritat que els donen la seva personalitat i el càrrec que amb tanta de dignitat i d'eficiència ocupa i tots hem sentit, n'estic segur, en escoltar-lo, com és d'urgent, per al normal funcionament de la nostra vida cultural, que l'Institut d'Estudis Catalans recuperi el seu local i el llure funcionament de les seves seccions i societats filials.

I, no cal dir-ho, he de donar les gràcies als amics Heribert Barrera, Josep M. Ferrer i Joan Agut, per les molèsties que s'han pres per a organitzar aquest acte i les difi-

cultats que han tingut per a contenir-lo dintre uns límits que, com veieu, eren infranquejables. I igualment a tots els prestigiosos amics, representants il·lustres del pensament català, que van signar la convocatòria i que es troben presents, i a aquells que s'han adherit, per no poder-hi assistir, els noms dels quals vull compendiar en un de sol, el del mestre Jordi Rubió.

Per últim, he de donar les gràcies al meu amic Joan Torrent i a Joan Agut, ja anomenat, perquè van instar-me a realitzar l'obra i que, amb mi, més que jo, en són responsables, en l'aspecte literari i en l'aspecte material. I els dono les gràcies, perquè no solament m'han permès d'associar el meu nom, d'una manera destacada, en aquesta obra, que jo m'atreveiria a qualificar de gran, almenys pel volum i el pes, sinó perquè m'han obligat a submergir-me en una massa de materials, en aquell treball de benedicti de Joan Torrent que comprenia tota la premsa catalana publicada d'ençà que existeix la impremta fins avui, i m'han fet reviure, per l'escriptura, tot el procés polític i social de la nostra terra. Un dels nostres homes públics més conspicus, l'eminent doctor Agustí Pedro Pons, prologuista del llibre i un dels més tenaços i ben orientats col·leccionistes de la nostra premsa, ja ha dit tot allò que representava aquest sector de la bibliografia que és la premsa, aquesta arma poderosa de l'esperit —no debades se'n va dir el "quart poder"— i, sobretot, allò que ha volgut dir en el procés històric de la nostra Renaixença. Jo voldria insistir-hi, i perdoneu-me que això allargui les meves paraules, perquè reviure tot el llarg procés de la naixença, la vida i la mort de tants diaris, setmanaris i revistes com han sortit d'ençà d'aquella llunyana Gazeta de 1641 equival a reviure el procés polític de la nostra terra. Diaris, setmanaris, revistes: l'actualitat fugaça, la lluita política i ideològica, els partits que es formen, que lluiten, i que desapareixen, les entitats i les escoles, les tendències artístiques i literàries, la crítica i la creació, el pensament i l'acció, la sàtira i la rebentada.

Permeteu-me que intenti de treure algun alligonament de tot aquest cúmul de material, de tota aquesta història que he intentat de traçar gràcies a l'enorme massa de documents que Joan Torrent ha posat al meu abast. Sóc un historiador amb més bon desig que preparació, prou que ho sé, i sovint el meu entusiasme ha de suplir una ciència que, dolorosament, sento que m'ha estat negada per la vida. Però tinc aquell sentiment, —que no sé si m'acosta o m'allunya dels historiadors de debó,— que fa que en els fets del passat busqui sempre sobretot un alligonament per al present i una esperança per al futur. I aquesta història de la premsa catalana m'ha dut de la guerra del Segadors amb aquella "Gazeta" de 1641 a "Serra d'Or" i "Cavall Fort", perquè no hem pogut encara incloure al nostre llibre el recent "Tele/estel", i aprofito esmentar aquests tres títols per a celebrar que també entre nosaltres es trobin representats els homes que, coratjosament, fan aquestes publicacions que, cadascuna en el seu aspecte, s'esforcen d'omplir els buits lamentables que encara hi ha a la nostra premsa. I és aquest el primer alligonament que jo voldria treure i la primera esperança per al demà; que la premsa catalana tenia, abans del seu llarg eclipse, una tal varietat, una amplitud tan gran de gamma, que la sola enumeració dels títols ja dona una imatge d'una sèrie completa, d'una cultura nacional.

De "Lo verdader català" a la "Revista de Catalunya".

passant per tantes revistes d'idees i d'assaigs com han estat publicades, en tots els matisos del pensament; de "Un tros de paper" al "Be negre", passant per tots els innombrables setmanaris satírics i humorístics que han vist la llum en català; del "Diari Català" i "La Renaixença" a "La Humanitat" i "El Matí"; com enyorem aquella continua expressió, en la nostra llengua, d'una idea que, en molts aspectes, és l'única, encara que pugui semblar diversa, perquè és una idea que, al llarg dels anys, cadascú de nosaltres es fa de Catalunya i de la llibertat, i que moltes vegades engloba en un mateix ideal.

Quina falta ens fa, dia per altre, una "Esquella de la Torratxa" especialitzada en fustigar Ajuntaments incapaços o funcionaris poc servicials. ¡Que útil que seria un "Cu-Cut" amb la seva aguda caricatura de personatges tibats! Quina feina que tindria, avui, un "Be Negre", amantent a ridiculitzar pompositats, a subratllar les falles, a desinflar mites! Com enyorem la lliçó diària de ciutadania d'una "Publicitat", l'europeisme intel·ligent d'una "Joventut" o d'un "Mirador", la solidesa ideològica de "La Paraula Cristiana", la severitat abnegada d'aquell diari de Mataró que es deia "Llibertat" i en la qual Joan Peiró donava cada dia una lliçó de seny i de justícia!

I la premsa catalana ens fa falta, perquè la gent aprengui a llegir-hi en català, a manca de les escoles que encara no tenim, com la meua generació va aprendre-hi a les pàgines del "Patufet", i per a exercitar-se escrivint-lo, com jo vaig poder fer a les de "La Mainada", de l'Artís i de "L'Estatet" de Manuel Carrasco. Ens fa falta, perquè la nostra joventut acabi de convèncer-se que en català poden discutir-se totes les teories, importar totes les novetats, aclimatar i aquilatar totes les escoles, com feien els homes que redactaven "L'Avenç" i "Joventut" i "La Nova Revista"; perquè en català puguin ésser presentades totes les doctrines polítiques i socials i econòmiques, com a "Justícia social", o a "La Tramontana" o "L'Opinió" o "L'Hora"! Voldria que aquest llibre nostre, que aquesta gloriosa història del nostre periodisme incités els joves a emprendre també ells l'aventura incitant que, per a la majoria de nosaltres —de vosaltres— fou l'entrada a la redacció d'un diari o d'un setmanari o d'una revista, per modesta que fos.

I una altra lliçó m'ha semblat que podia extreure

d'aquesta història que jo aprenia abans d'escriure-la, és que en totes les èpoques, els homes destacats de la nostra vida literària, cultural i política han servit la premsa catalana, s'han servit, si voleu, de la premsa catalana, però hi han dedicat esforç i sacrifici. Són Victor Balaguer i Francesc Pelagí Briz, són Valenti Almirall i Angel Guimerà, són Pere Aldavert i Francesc Matheu, són els homes de "L'Avenç" Massó i Torrents i Casas-Carbó i Pompeu Fabra i Jaume Brossa, i els de "Joventut" Lluís Vía i Emili Tintorer i Pompeu Gener, i els de "La Veu de Catalunya", Enric Prat de la Ribera i Ramon Casellas, Lluís Duran i Ventosa i Francesc Cambó i Josep Carner i Joaquim Pellicena i "Xènius" i els d'"El Poble Català", Jaume Carner i Pere Coromines i Ramon Noguera i Comet i Claudi Amerila i Antoni Rovira i Virgili, algun dels quals, per sort, tenim avui al nostre costat. I són els homes de "La Publicitat", Nicolau d'Oliver i Bofill i Mates i Carles Capdevila i Carles Soldevila i J. V. Foix i els de "La Humanitat", fundada per Lluís Companys, i els del "Mirador" d'Amadeu Hurtado, feliçment renascut en terres veïnes per l'esforç del fill i el nét del seu fundador, i els del "Matí", amb Josep M. Capdevila i Josep M. Junoy... I encara, els qui a la premsa en castellà han canviat de vegades una glòria literària per una eficàcia que, en certs moments, era indiscutible: un Joan Maragall, al "Diario de Barcelona", un Miquel dels S. Oliver, un Gaziol, a "La Vanguardia" i que tenen avui successors ben dignes, alguns dels quals seuen entre nosaltres. La premsa catalana va lligada indissolublement a la nostra història, al progrés de la nostra consciència nacional, a les lluites, als triomfs i les desfetes del nostre poble.

Vetaquí el que he trobat, en escriure aquesta Història de la Premsa Catalana amb l'amic Joan Torrent. Vetaquí el que vollem ell i jo fer-los veure i que, em penso, hem aconseguit. Que el poble català retrobi la seva veu, que dretes i esquerres puguin manifestar-s'hi plenament, que uns partits forts, fidels als ideals de catalanitat, de llibertat i de progrés social puguin expressar-s'hi com abans i exercir-hi de nou la influència damunt els nostres conciutadans que havien tingut un dia. Totes les llibertats són indivisibles i solidàries, ha estat dit, i és cert. Que la llibertat de premsa sigui, per Catalunya, la premissa i el preludi de la llibertat dels homes, de la llibertat de les idees, de la llibertat nacional i social.

SECCIÓ FEMENINA

El dia 3 de març, en l'estatge de l'Orfeó Català, tingué lloc la reunió per a constituir la Secció Femenina. Després d'un canvi d'impressions, es posà a votació el nomenament de la Junta, la qual quedà constituïda així:

President	VIDA P. DE FONT
Vice-president	MARIA Q. DE CASARES
Secretària	MARIA P. DE PINO
Tresorera	MARTA S. DE MASANA
Vocal 1a,	ROSER ZAPATERO
Vocal 2a,	JOSEPA A. DE ROVIRA
Vocal 3a,	FRANCESCA Z. DE SOLÉ

Per tal que tothom pugui col·laborar en aquesta Secció, les quotes establertes són de 10 a 25 pesos.

Les activitats que pensen portar a terme són: conferències, reunions amenes en el nostre estatge, balls, cinema-club, concursos, etc.

S'admeten tota mena de suggeriments per tal que la Secció, pugui arribar a tenir una continuïtat.

COMMEMORACIO DE LA REPUBLICA CATALANA

DOS POEMES

El sopar commemoratiu de la proclamació de la República Catalana per Francesc Macià i Llussà, que es celebrà a l'estatge del nostre Orfeó, fou molt concorregut.

Amb tot, naturalment, trobarem a faltar aquelles cares conegudes que, unes per haver-nos deixat per sempre i altres per haver-se reintegrat a la Pàtria, aquest any no hi eren presents.

El parlament anà a càrrec del senyor Deogràcies Civit, antic militant catalanista, que posà de manifest, amb paraula càlida i emotiva, la importància de l'històric acte en la vida política del nostre poble.

Fèu la presentació de l'orador, el senyor Joan Rovira, President de l'Orfeó Català.

LA MASIA

*Horitzons de boira,
ei scl s'esmuny;
lladrucs que s'espinen,
uns trets al lluny.*

*Xemeneia que fuma,
dalt el serrat;
braolen les vaques,
ix el ramat.*

*Era que vigila,
marge i rostoll;
s'alzeica la garsa,
del terrós moll.*

*Retorna de missa,
l'àvia del mas;
caputxa i cadira,
feixuc el pas.*

*Corriol que puja,
portal obert;
avalot de crestes,
visió que es perd.*

EL PI

*El vent mou les meves branques,
manta fulla se m'enduu.
Ve l'hivern —oh, volves blanques!—,
deixa l'arbre un xic més nu.*

*Les ones, arran de platja,
amb les barques en repòs;
L'oreneta en pelegrina g:
jo, sol, en el meu redós...*

*—Vella aranya, a la bardissa,
amb llum fosa, malaltissa,
cavilla en el seu filat.*

*La masia, erta, aclofada,
amb la porta mig tancada,
i la neu en el teulat...*

AGUSTI CABRUIJA

ORFEO CATALA 13
Biblioteca de Comunicació
i Hemeroteca General
CEDOC

BLASCO

(En el centenari del

Lluny de la Pàtria, don Vicent, com li dèiem afectuosament els valencians, queda com un símbol immoridor en el pensament de tots nosaltres. Fou molt discutit, admirat i insultat. Però la seva obra ingent quedarà viva i exemplar. Potser si visqués ara, en l'aiguamansa serena de l'edat i davant el record amarg dels seus combats pel benestar dels homes, un poc escèptic i experimentat, traïria de la pols el seu Lamartine o el seu Hugo, per a retrobar-hi aquella frase, que es troba en tots dos: "Si jo hagués de recomençar la meua vida, no buscaria la felicitat, perquè sé que no existeix, sinó que preferiria la foscor i el silenci, aquestes dues divinitats domèstiques que guarden el llindar dels menys desgraciats".

Blasco Ibáñez fou un gran valencià, un bon hispànic i, sobretot, un humanista extraordinari. Posà arrels a València, va créixer en Europa i estengué les seves rames per tot el món. L'adversitat fou el seu estimul; la mort, el seu enemic; la vida, la seva passió. El seu cos fort, la seva passió exuberant i el seu dinamisme incansable creà, enderrocà, aconsolà, educà i emmotllà l'ànima del seu poble. Donà a aquesta la seva raó d'ésser. Finalment, li donà la fruïció de la seva prosa, la bondat de les seves idees i el consol de la seva delicadesa i de la seva sensibilitat artística.

Fa molts anys, jo vaig tenir l'honor de dirigir aquell periòdic republicà valencià que ell fundà, en temps de turbulència política local. Encara que ja acostumava a freqüentar les redaccions, el fet d'asseure'm a la sala de direcció d'*El Pueblo* tenia per a mi una doble emoció: la d'intentar seguir la ruta liberal i democràtica del seu fundador i la més impressionant la d'haver d'escriure en el mateix lloc on el gran valencià havia assegut un dia, remoguent amb la seva ploma la consciència adormida d'una generació i l'esperonà fortament per orientar-la cap a les idees modernes i lliures.

Recordo que hi havia en aquella sala de direcció un grup escultòric que adornava la lleixa d'una xemeneia que estava col·locada davant de la taula de treball. L'escultor Rubio executà per a don Vicent una escena d'un dels cants de la *Divina Comèdia* del Dant. Potser significava la tortura dels mals polítics que turmentaren la pàtria del poeta i que allí, en la redacció de Blasco Ibáñez, simbolitzava el desig colèric del valencià d'eliminar els homes que s'oposaven a la marxa de la llum, al progrés de les idees i al benestar del poble.

* * *

S'ha dit que Blasco Ibáñez era ambiciós. Tal vegada en els primers temps de novel·lista creia ell mateix que només *omplia paper*; però per a mi Blasco Ibáñez no era un nom, sinó un símbol, com ja hem dit: és a dir, un home.

Ordenant les seves idees, s'arribaria a formar una sociologia completa, la qual, perfeccionada i

IBAÑEZ

(del seu naixement)

Per Mari Civera

polida per les concepcions modernes, obtindria el rang d'un tractat de l'home polític, social i moral. Perquè sociològicament completa és aquella que pren la societat, la situa en una època, col·loca sobre ella l'home, i el projecta a l'infinit, donant-li la preocupació religiosa i adornant-lo amb les gales de l'art i de l'amor.

Sociologia completa és la que Blasco Ibáñez assenta en la seva amargor quan marxa cap al seu primer exili i que dona per resultat l'amentat insinuant d'*En el país de l'art*. Després, l'estudi de la vida real, passional, dura, quai instintiva, que es tradueix en el cruel realisme de *La Barraca*, en l'aspra tragèdia de *Canyes i fang*, en l'espantós desenllaç de *Flor de Maig*.

Escriu després *La bodega*, personificació del realisme tràgic del treball. La cultura i la misèria tenen el seu símbol en *L'horda*. Personatges dantescos, per als quals el treball diari és aspiració incerta; en la seva misèria latent s'esbossa l'odi, la venjança i les passions exaltades de la vida miserable. Blasco Ibáñez busca l'evasió de tot això en aquella altra novel·la, gràcil, alada, humorística i, sobretot, satírica: *Arròs i tartana*. Ací la sàtira és el càustic sociològic, la burla de la societat econòmica, comercial, de finals de segle XIX. Personatges ridículs, però magníficament pintats, la crítica dels quals equival a la de tota la demagogia social obrera d'un altre temps.

* * *

Blasco Ibáñez exposa com els filòsofs d'antany. Però no s'aconforma amb això. Vol convèncer. I escull dues armes: la ciència i la fe.

Entra de ple en la preocupació social, i crea un personatge típic: el Gabriel Luna de *La Catedral*. Fa que el seu personatge s'empapi de tota la filosofia materialista del segle XIX: Darwin, Hacckel, Büchner, absorbint el cervell de Luna, com el de molts estudiants i obrers que volen "conèixer la veritat, canviar els sistemes, modificar les teories i transformar el món, com també contrarrestar la fe". La seva sociologia

passa d'empírica a científica. Després es fica a fons amb els sistemes socials i econòmics fent que el seu Gabriel Luna encengui en el seu cervell les idees dels sociòlegs més avançats: Proudhon, Rêclus, Bakunin, Kropotkin i altres, per arribar a la puresa de l'apostolat i, per tant, a la presó i a tots els sofriments dels redemptors socials. *La Catedral* acaba amb un paradigma de filosofia moral de gran puresa i elevació contra la mala pràctica de les idees.

Per a Blasco Ibáñez la religió, a la manera del sociòleg Guyau té el seu fons i la seva harmonia en l'art. La biologia s'hi escapa per la porta més noble que posseix l'home: la música, la pintura, l'art en general. Wagner l'entusiasma: el seu bust domina entre els objectes que el volten. Les facultats superiors de Blasco s'orienten cap a la divina unitat; el seu temperament d'artista porta com una creu la nostàlgia d'aquesta unitat.

Sense deixar el tema musical, Blasco Ibáñez prossegueix la seva obra humana endolcint la seva passió, ennoblint el sensualisme amb la pau vellutada i suau dels impulsos del cor. Si ens preguntem —deia un gran coneixedor de música— per què l'acord perfecte ens procura una sensació tan particular de quietud i de repòs, es perquè la criatura humana, a despit de les aparences, aspira a la plenitud en l'equilibri i procedeix, cada volta que pot, pels camins més simples. La riquesa de la música està feta d'amor, de puresa, de desinterès. La prosperitat de les nacions no l'afecta. D'ací aqueix caràcter de dona, filla d'un banquer i canvista de Gibraltar, el jueu Samuel, que, saltant per damunt de les imposicions de la seva raça vol casar-se contra els desigs del rabí i els preceptes de la seva religió. I neix *Luna Benamor*, una novella exquisida, dolça com un *quàrtet* de Cèsar Frank. L'amor per damunt de la raça: l'home universal, amb ple dret, sense diferències ni marques frontereres.

* * *

Falta veure l'aspecte polític de Blasco Ibáñez. La política en aquest sincer republicà fou més bé un accident que un motiu fonamental de la seva vida. De segur que per a molts valencians que l'han conegut i ajudat en les seves lluites violentes, Blasco Ibáñez era el polític per excel·lència.

Per a mi, que he seguit el curs del seu pensament i del seu temperament, fou un sociòleg que es serveix de la política per accelerar la realització del seu pensament i dels seus somnis. Ell pensava, escrivia i actuava; a diferència dels sociòlegs i moralistes que eren els seus mestres, ell uní l'acció al pensament. Era un home complet.

Es voltava de gent que només tenia la preocupació de la política; però això era en la seva vida activa. En la privada, els seus companys eren l'art i el pensament elevat. Jo no he pogut veure, entre els seus objectes personals, sinó reproduccions d'art i retrats i bustos de pensadors, poetes, artistes i músics. El Dant, sempre en el porxo de les seves residències; Wagner, Victor Hugo, Rembrandt, Durer i altres. Cap polític.

Potser, quan es fixava en Renan, recordaria aquelles paraules de l'insigne francès, reforçades per Victor Hugo: "L'home no ha vingut a la terra només per a ésser feliç, ni tampoc per a ésser només honrat, sinó a realitzar grans accions per a la humanitat, a escalar les cimes de la noblesa espiritual".

* * *

I, en efecte, a l'home se li havia de donar un mitjà perquè tots els seus somnis i esperances poguessin tenir una realització, i aquesta realització no es podia aconseguir si no era en un ambient de llibertat. D'ací que la política fou necessària. D'ací també que Blasco Ibáñez sacrificés la seva tranquil·litat i el seu goig artístic per a sortir en defensa de l'home, en defensa de la societat, en defensa de les llibertats. Com Guglielmo Ferrero, combaté la tirania i els cèsars. Defensà la democràcia republicana amb tota la tenacitat de la seva voluntat potent. Pre'engué lligar els desigs humans amb fils de seda i no amb cadenes de ferro, perquè sabia que els fils invisibles emmarcaven millor les aspiracions humanes i deixaven que el pensament satisfés la seva ànsia d'elevació i de perfectibilitat. Totes les amargors que li proporciona la política, les va trobar compensades en el seu refugi artístic. Lluità a València i triomfà en el món. Vencé, fracassà, caigué i es tornà a aixecar cent voltes. Però el seu temperament i la seva delicadesa el salvaren sempre.

VERMOUTH ANGELINUS

EN ELS SEUS DOS TIPUS, BLANC I FOSC

ANIVERSARI DEL CENTRE CATALÀ DE GUADALAJARA

El Centre Català de Guadalajara celebrà, a principis d'abril, el desè aniversari de la seva fundació, coincidint amb el lliurament del pergami que declarava soci de mèrit del Centre al senyor Josep Tomàs i Piera.

El dissabte, dia primer, a la llar del senyor Jaume Camarasa, Vice-President del Centre, a San Pedro Tlaquepaque, es passaren fragments de l'Òpera *Canigó*, música de Verdaguer i lletra del Pare Massana. En acabar l'audició, gentilmente facilitada pel senyor Manuel Alcàntara, es ballaren sardanes i fou servit un *buffet*.

L'endemà, diumenge 2 d'abril, al restaurant Salou, es reuniren en un dinar de germanor els catalans de Guadalajara, amb els que vingueren especialment des de la capital de Mèxic per tal d'assistir a l'acte. Tinguérem la satisfacció de que es trobessin entre nosaltres, Joan Rovira, President de l'Orfeó Català, Ramon Massana, Francesc Senyal, Manuel Alcàntara, Ramon Frontera, Deogràcies Civit, Antoni Eroles, Marian Font i Angel Vidal.

En començar l'acte, es llegiren les següents adhesions: Antoni Ma. Sbert, Delegat del President de la Generalitat de Catalunya; Francesc Farreras i Duran, President del Parlament de Catalunya; Patronat a Mèxic dels Jocs Florals de la Llengua Catalana; Esquerra Republicana de Catalunya, Consell Nacional Català; Francesc Salvat, Secretari de l'Orfeó Català; Joan Moya i Duran; Josep Folch i Folch; Francesc Ursul; Enric Canturri; Martí Esteve; Francesc Tomàs i Pons; Rafael Domingo, i Maria Dolors Bargalló. També fou llegida una adhesió amb 57 signatures de l'interior de Catalunya.

A continuació, Martí Rouret, declamà magníficament els poemes *El pi de Formentor*, de Miquel Costa i Llovera i *Vetlla de retorn*, de Josep Carner.

El Secretari del Centre, Antoni Gilabert, glossà la fundació del Centre, els seus ideals i propòsits, simbolitzats en Catalunya, humanisme i llibertat, la tasca portada a terme i recordà els germans desapareguts des de la fundació del

Centre. Acabà demanant un minut de silenci per ells i per tots els absents que dedicaren la seva vida al servei de Catalunya. Recordà a Rafael Tasis, Manuel Galès, Roc Boronat, Carrasco i Formiguera, Antoni Escofet, i simbolitzà en els Presidents Francesc Macià i Lluís Companys el silenciós homenatge col·lectiu retut pels assistents als que ens precediren en sentiment i obra en la tasca del redreçament de la Pàtria.

El President Pere Estapé recordà la vida de Josep Tomàs i Piera les seves activitats patriòtiques, les circumstàncies que el rodejaren i els fets esdevinguts i Catalunya en els anys de la seva actuació. Ací, a Guadalajara, la seva modèstia, generositat i assenyat consell, li han guanyat el respecte i l'admiració de tota la comunitat local. Per aquest motiu fou nomenat soci de mèrit del Centre, en l'última assemblea general de socis, per considerar que així es feia justícia a un patriota català i a un digne soci del Centre Català de Guadalajara.

A continuació parlaren el President de l'Orfeó, Joan Rovira, el qual ratificà els nexos de germanor de l'Orfeó amb el Centre, i expressà l'adhesió als actes de tots els catalans de Mèxic. Manuel Alcàntara, en representació del Patronat dels Jocs Florals de la Llengua Catalana, expressà la seva fe en la supervivència de la nostra llengua i en el redreç de Catalunya, coses per les quals Josep Tomàs i Piera lluità tota la seva vida, com també ho féu per la llibertat i la democràcia.

La senyora Rosa Tomàs d'Escofet que representava al senyor Josep Tomàs i Piera, rebé un ramell de flors de mans de la senyora Anna Rouret de Murià, i el pergami per al seu pare li fou lliurat pel Vice-President del Centre, Jaume Camarasa.

Emocionats, i en una atmosfera de germanor i absoluta catalanitat, els assistents, drets, cantaren *Els Segadors*, Himne Nacional de Catalunya.

JOCs FLORALS DE LA LLENGUA CATALANA

ANY CIX DE LLUR RESTAURACIO

MARSELLA, FRANÇA - 1967

Als poetes, prosadors, assagistes i músics de Catalunya i de tots els territoris on la nostra llengua és parlada o coneguda, glòria i salut! ELS VII MANTENEDORS DELS JOCs FLORALS DE LA LLENGUA CATALANA, a fi d'assegurar la continuïtat de l'ànima catalana a través dels seus Jocs Florals i per tal d'acomplir l'honrosa comanda que ens ha estat feta per la Comissió Organitzadora d'enguany, us invitem a participar a la GAIA I MAGNA PESTA que es celebrarà a Marsella, la qual segons l'Estatut i bons costums establerts, es regirà pel següent

CARTELL

EL TERCER DIUMENGE, dia 15 d'OCTUBRE, es celebrarà la poètica festa, en la qual seran adjudicats a les millors poesies presentades, els tres primers.

PREMIS TRADICIONALS DE POESIA

LA FLOR NATURAL, premi d'Honor i Cortesia, a la millor poesia que canti l'amor. Dotat amb 1.000 francs i una flor emblemàtica d'or.

L'ENGLANTINA D'OR, a la millor poesia de caràcter patriòtic, sobre tema històric o aspectes presents o futurs de Catalunya. Dotat amb 750 francs i una flor emblemàtica d'or.

LA VIOLA D'OR I ARGENT a la millor poesia que enalteixi la fidelitat a valors espirituals. Dotat amb 750 francs i una flor emblemàtica d'argent.

Segons el bell costum d'antic establert, el poeta guanyador de la FLOR NATURAL en farà ofrena a la dama de la seva elecció, la qual, proclamada REINA DE LA FESTA, lliurarà els altres premis als guanyadors corresponents.

PREMIS DIVERSOS

PREMI PRAT DE LA RIBA, instituït i dotat amb dos mil pesos mexicans, pels senyors Josep i Jeroni Bertran Cusiné, de la ciutat de Mèxic al millor treball sobre la vida econòmica o jurídica de Catalunya. Aquest premi és indivisible. Un exemplar del treball premiat haurà de lliurar-se als dotadors del premi, els quals es reserven el dret de publicar-lo.

PREMI PRESIDENT COMPANYYS, instituït i dotat amb cent dòlars per l'Orfeó Català de Mèxic, al millor treball de caràcter històric o literari que enalteixi l'esperit liberal i democràtic del poble català.

PREMI POMPEU FABRA, instituït i dotat amb cent dòlars pel Patronat dels Jocs Florals de la Llengua Catalana de Mèxic, al millor treball sobre un tema relatiu a l'idioma català.

PREMI JAUME SERRA HUNTER, instituït i dotat amb cent dòlars per l'Institut Català de Cultura de Mèxic, al millor estudi relatiu a història de la cultura catalana.

PREMI PAU CASALS, instituït i dotat amb cent dòlars pel Centre Català de Guadalajara (Mèxic), al millor treball crític o folklòric sobre música, cançons o danses catalanes.

PREMI PAIS VALENCIA, dotat amb cent dòlars, al millor treball en prosa o vers, sobre un tema relacionat amb les terres valencianes.

PREMI ANTONI ROVIRA I VIRGILI, instituït i dotat amb cent dòlars pel Consell Nacional Català al millor treball sobre un tema d'història de catalanisme.

PREMI IGNASI IGLESIAS, dotat per Llar Catalana de Marsella amb 400 francs al millor drama o comèdia catalana.

PREMI PLANCÓ, instituït i dotat amb 500 francs francesos per Casa Nostra, de Zuric, Suïssa, al millor estudi sobre "Els paral·lelismes entre els problemes nacionals catalans i els de les altres nacions europees".

PREMI JOSEP GUDION I CUNILL, dotat per la Comissió Organitzadora dels Jocs Florals del 1963 a Montevideo amb 50 dòlars, per un tema sobre les lluites a la Universitat per la Democràcia.

PREMI ENTRE TOTS HO FAREM TOT, dotat amb 10.000 pessetes per Edicions d'Aportació Catalana, al millor treball que tracti de l'"Integració dels Països Catalans, de llur estructura i problemes col·lectius o de llur incorporació a l'Europa de les comunitats naturals.

PREMI RIBAGORCA, dotat amb 2.000 pessetes, al millor treball relacionat amb les comarques anexionades a l'administració aragonesa, que tracti de la seva permanència dintre de la llengua catalana i de la seva condició de terres de Països catalans.

PREMI LLUCANES, dotat amb 3.000 pessetes al millor projecte de guió cinematogràfic, per fer conèixer els Països catalans. (Característiques: curt metratge, per una duració de 3. minuts).

PREMI SALVADOR SEGUI, dotat amb 500 francs pels Fundadors del Centre Cultural Català de Marsella, a la millor poesia sobre les lluites obreres actuals.

PREMI ANDORRA, dotat amb 100 dòlars pel M. I. Consell General de les Valls d'Andorra, al millor treball sobre aquest Principat.

PREMI L'INFANTIL, dotat per la revista "L'Infantil", amb 2.000 Ptes. al millor conte inèdit per nens de 5 a 10 anys. (Característiques: dues quartilles escrites a màquina a doble espai. Serà publicat per la pròpia revista amb il·lustracions).

PREMI ANTONI CONIO, dotat amb 500 francs per "Lo Calen" de Marsella, al millor treball sobre el tema: "Les relacions catalano-occitanes, en record de la col·laboració d'Antoni Conio, historiador marsellès, amb l'Institut d'Estudis Catalans".

PREMI CALENDAL, ofert per la "Maintenance de Provence" i reservat al millor poema en llengua provençal, dotat amb 300 francs.

PREMI OCCITANIA, dotat amb 3.000 pessetes pels Amics de Mistral, al millor assaig sobre tema lliure, escrit en occità.

PREMIS D'INICIACIÓ LITERÀRIA

patrocinats per l' "Institució de Cultura Catalana" de Mèxic i dotats amb 1.000 pessetes cada un.

Els treballs que optin a aquests premis, hauran d'estar escrits en català, tenir una extensió mínima de dues pàgines (format carta a doble espai), tramesos en triple exemplar i tractar un tema d'història, geografia, excursionisme, economia, demografia, folklore, etc., relatiu a les comarques que s'esmenten a continuació. Els autors hauran d'ésser menors de vint-i-un anys.

PREMI BISCARBO, sobre les regions pirinenques de Catalunya.

PREMI JOAQUIM XIRALI, sobre el Baix Empordà.

PREMI ANTONI BORRAS I QUADRES, sobre la Comarca d'Anoia.

PREMI IFAC, sobre un tema relatiu a la Marina d'Alcanat.

PREMI PI DE LES TRES BRANQUES, sobre la comarca del Berquadà.

PREMI ILLES BALEARS, sobre les illes de Mallorca, Menorca o les Pitiuses.

PREMI JOAN CASADESSUS, sobre un tema del Montseny.

PREMI ANDORRA sobre un tema d'aquest Principat.

PREMI BAGES, sobre la Comarca d'aquest nom.

PREMI MAGI MORERA I GALICIA, sobre la comarca del Segrià.

PREMI CENTELLES, sobre la Plana de Vic.

PREMI GARRAF, sobre un tema relatiu a Vilanova i La Geltrú.

PREMI FIDEL MARTÍ, sobre la Comarca de l'Alt Camp.

OBSERVACIONS

Tots els treballs han d'ésser rigorosament originals, inèdits i escrits en català, o en llengua d'oc o provençal per als treballs que optin als Premis A. Conio, Occitània i Calendau.

Escrits en lletra clara, de preferència a màquina, amb un mínim de tres exemplars, sense signatura, amb un lema i acompanyats d'un plec clos contenint el nom i l'adreça de l'autor i portant damunt el sobre només escrits el títol i lema de la composició.

S'han de transmetre al Secretari de Relacions de la Comissió Organitzadora dels Jocs Florals, Melior Carton — 65, rue St. Pierre — 13 MARSEILLE (5) France.

El termini d'admissió és el 31 d'agost i pe rals treballs que es rebin de l'exterior la data que figuri en el segellat de correus no podrà ésser posterior a l'esmentat termini.

Els autors poden indicar en l'original el premi a què optin preferentment. Per als Premis d'Iniciació és imprescindible aquesta indicació.

Per al lliurament dels premis no serà vàlid altre nom que el que es trobi en el plec clos al qual s'ha fet referència anteriorment, en obrir-lo en l'acte de la Festa.

Els concursants poden delegar la representació tot fent-ho constar en el plec clos.

El Consistori es reserva per un any, a partir del dia de la celebració de la Festa, el dret de publicació de les obres premiades, excepció feta dels Premis reservats pels dotadors.

Fou dictat el present Cartell, a la Ciutat de Marsella, el dia 8 de març de 1967, pels VII Mantenedors.

Maria-Aurèlia CAPMANY, Presidenta

Charles CAMPROUX Robert LAFONT

Jordi — Pere CERDA Joan TRIADU

Joan FUSTER Francesc VALLVERDU, Secretari

CARRER D'URGELL

Per R. CABRER PALLAS

Amb motiu de la visita que féu Ricard Zamora a l'Orfeó Català, va sortir de nou el tema del "meu" carrer d'Urgell.

Pensant que ell també en tindria records (la proximitat dels vells camps del Barça i de l'Espanol) li vaig dir: «Ara us saluda un vell vei del carrer d'Urgell.» Què li vaig haver dit! Tot seguit em parlà amb tanta emoció casolana, que semblava com si parléssim d'un poblet perdut per allà les vessants pirenenques. Acabà dient-me: «Després d'haver viscut tants anys fora de Barcelona, ara visc al 260 del carrer d'Urgell.»

Res t'estrany, doncs, que avui us torni a parlar del carrer on transcorregué la meva infantesa, l'adolescència i part de la meva joventut i on enmig de rialles, entremaliadures, plors, alguna baralla i amb bastanta gatzara, ens anàrem preparant per a graduar-nos en la difícil professió d'Homes.

* * *

El "meu" carrer d'Urgell estigué emmarcat pels carrers de Tamarit i Floridablanca. En aquell vaig fer la meva primera coneixença de gent, homes, nois, noies i de famílies. Botigues de molt variada mercaderia; i del senyor Jaume, l'adroguer que venia els nostres aliments i regalava sanes diversions al "barri".

És clar que les botigues són sempre les que donen el to a un carrer i el nostre no escapava a aqueixa llei, sortosament. Tanmateix, però, si darrera del rètol o de les vidrieres hi ha persones grates i famílies honestes que conviuen amb la col·lectivitat, llavors les botigues converteixen el carrer en una perllongació del veïnatge de cada casa. I això caracteritzà sempre el "meu" carrer d'Urgell. Llevat d'un ferreter establert al número tres, dels Santjoan de la papereria i dels Sistachs de la "fusta blanca", que no vivien allí, tots els altres eren botiguers i veïns.

Des d'allà on anaven els meus records més llunyans, a la meva darrera estada al carrer d'Urgell, el fatidic dia 26 de gener del 1939, el nostre barri no havia canviat gens la seva fesomia. Des dels anys de la Guerra Europea, quan al passatge encara hi havia terrenys sense construir i a l'encreuament del carrer d'Aragó hi havia barrera per quan passava el tren i d'allí per amunt eren horts amb planters de cols, tomàquets i bròquils, ja el tros comprès entre Tamarit i Floridablanca tenia tota la seva personalitat que perdura fins avui.

* * *

De mainades, algun dijous a la tarda, ens atreviem a anar fins al vell camp del *Barcelona* a veure entrenar l'Alcàntara, al Sagí-Barba, al Zamora, Surroca Martínez, al Torralba... (Aquest també va viure, anys més tard, al nostre barri), que en aquells temps eren joves que prometien molt. També anàvem als Encants Vells a veure les mil i una curiositat rovellades que alli oferien als clients passavolants i a la vella riera de Magòria, abans d'arribar a la que més tard seria la "plaça del mal nom", hi havia una mena de camí perdut on anàvem a veure, amb curiositat no mancada de malfiança, els campaments de "gitanos" dels quals, amb el temps, en sortirien els "gitanos de Sants".

Per aquells anys ja existien al carrer els Bargalló dels quadres", els Llàcer dels "mundus", els Batista dels "mobles vells", els Vidal de "L'aigua fresca", el mal geni de "La Beguda", l'Amigó Farreres del "Bar Amigó", al costat de l'adrogueria del senyor Jaume, la vídua que tenia la quadra de cavalls per a les carretel·les, el "Manolo" dels mobles del número 9 que l'any 1920 va reparar tres vigèssims de la "grossa de Nadal" i també tenien, al número 13, una lleteria amb estable i tot.

Quan arribava el carro de les pastanagues per a les vaques del "Papitu", era un moment esperat amb delit per tots nosaltres cada tarda. No cal dir que ajudàvem el nostre amic a descarregar la minestra de les productores de llet que consumia el "barri" i, de passada, ens menjàvem una pastanaga de quilo. Vaques i cavalls estaven llavors, dintre del redós de la nostra vida, encara que ja formàvem part d'una ciutat amb marcada projecció de cosmopolita.

* * *

Jugant a "bales" i Patacons, practicant el bèl·lit i corrent a "saltar i parar" no ens donàrem

compte que d'infants passàrem a adolescents. I, com és natural, ens començàrem a fixar en les xicotes que l'atzar ens havia donat per veïnes. Al carrer d'Urgell n'hi havia de força boniques i amb "glamour" de primera, que més tard feren els seus estralls... Fins Samitier va venir-hi a buscar la seva futura muller.

Però parlant de noies, amb les que nosaltres teníem més entrada, eren les germanes del Papitu. Les tres despatxaven diàriament la llet que consumia el barri. Com a bones lleteres, eren franques i obertes. La gran, que era la més maca i que ens portava uns anys d'avantatge, era també la més fina i eixerida... I heus ací que un bon dia vàrem descobrir que tenia un pretendent.

Cada tarda cap al tard (precisament a l'hora que ens reuníem a la botiga dels Bargalló), venia un xicot molt ben vestit i amb ulleres de careí, que es quedava a la cantonada després d'haver passat per davant de la lleteria i, des d'allí, quan la Carmeta sortia a la porta, li feia les senyes que llavors s'acostumava. Ell era molt seriós i tot ho feia amb un aire tan dissimulat, que si ara fos el prendrien per un espia. No cal dir que la seva aparició, al barri, fou un bon motiu per a les nostres bromes a la Carmeta i a les seves germanes. Anys més tard, però, més d'una vegada haquérem d'aconseguir entrades del box de l'Olimpia pidolant-les a la Carmeta. Perquè aquell xicot, amb posat de Buster Keaton de temps enrera, avui era el seu marit: en Pauli, promotor de les vetllades de box a casa nostra.

Com que sempre tot segueix un curs natural, la Carmeta i el seu marit llogaren un principal al número 22, i les seves germanes més joves seguien regentant el negoci, que ara tenia taules de marbre i on també hom podia paladejar un bon platet de nata o crema.

Al vespre venia el Papitu amb la tartana a recollir els pots de la llet i a les seves germanes per tornar-les a la granja de Coll-Blanc on estava ara l'estable.

OUS

OUS

OUS

OUS

(rossos)

GRANJA BARCELONA, S. A.

Tel. 49-45-02

MANSION DEL MAR

Departaments amoblats

Especial per a famílies

La millor vista d'Acapulco

Avinguda La Aguada 7 Acapulco, Gro.

Tel. 2-16-96 Informes a Mèxic: Tel. 45-33-35

UAB
Biblioteca de Comunicació
i Hemeroteca General
CEDOC

Nosaltres, l'acompanyàvem alguns vespres. Els que hi anàvem érem generalment els Bargalló, el Faustinet de "L'aigua fresca" i jo. I, l'anada a Coll-Blanc es convertí, en la delícia d'un viatge ple d'emoció siquico-adolescent.

Carragàvem els pots a la part del davant de la tartana i, al darrera, ens hi encabíem nosaltres, junt amb la Mercè i la Teresa. El Papitu anava assegut al seient de la barra de l'esquerra conduint l'euga amb les brides. Només hi havia un petit inconvenient: cada vegada li tocava a un de nosaltres de seure al costat dret del davant, aguantant l'espelma encesa d'entre d'una paperina de paper d'estraça.

I si que això era aguantar l'espelma, com sempre s'ha dit entre nosaltres, doncs els que anaven al darrera amb les germanes s'aprofitaven dels clots i forats de la carretera de Sants, per cuidar-les dels sotrats.

La tornada era sempre plena de comentaris. I així entre comentaris i rialles, no ens donàvem compte que ja érem arribats a la terminal de la línia del tramvia més elegant de Barcelona, per retornar a casa.

Que no sabeu quin és el tramvia més elegant de Barcelona?

Doncs el 55, que porta coll blanc...

Frederic Roda i Ventura

En el diari "La Vanguardia" del dia 2 de març del 1967 fou dedicada una pàgina al doctor Jordi Rubió i Balaguer, fill d'Antoni Rubió i Lluch i nét de Joaquim Rubió i Ors, *Lo Gayter de Llobregat*, un dels primers poetes de la Renaixença. El dia següent, 3 de març, a la Facultat de Dret de la Universitat de Barcelona tingué lloc un homenatge públic al doctor Jordi Rubió, president de l'Institut d'Estudis Catalans i abans del 1939 director de la Biblioteca de Catalunya, director de l'Escola de Bibliotecàries i professor de la Universitat Autònoma.

Aquests homenatges provocaren una profunda irritació al senyor García Valdecasas, actual rector de la Universitat de Barcelona. El senyor García Valdecasas feu detenir els següents estudiants: Argullol, Trias, Coli, i Cristina Fernández; y els senyors: Doctor Joan Corominas, professor de la Universitat de X'cago, Josep Ma. Piñol, escriptor i president de "Franciscalia", Joan Triadú, escriptor, Joan Cornudella, economista, Francesc Casamajor, industrial, Joan Oliver, escriptor, Manuel Sacristan, professor, Pere Portabella, director cinematogràfic, Carles Barral,

Salsitxeria

L A C A T A L A N A

Prop. Mercè Reguant

Embotits com els de casa nostra
Botifarra blanca, negra, catalana, bisbe,
llom, sobressada, pernil, etc.

Turín, 35

(Col. Juárez)

Tel.: 35-73-18

Mèxic, D. F.

PASTISSERIA SUISSA

(Jaume Bossegoda)

Plaça del Parc Espanya, 7.

11-05-95

Mèxic, D. F.

ESPECIALITATS CATALANES — PASTISSOS — ENTRETI-
MENTS — PASTES DE TE — TRUFES GELADES — PASTIS-
SOS GELATS — MINIATURES SALADES I DOLCES — SERVEI
A DOMICILI

Dr. Eduard Neira

OCULISTA

CAMPECHE 46

COL. ROMA SUR

TELEFON 11-10-62

MEXIC, D. F.

Dr. Demòfil Franco

Odontòleg

Posa a la disposició de la seva clientela la moderna instal·lació de la turbina d'aire que elimina el molest i dolorós torn dental.
Servei de Raigs X.

Uruguay 44 - 112

Tel. 21-20-57

Mèxic, D. F.

editor, Miquel Coll i Alentorn, historiador, Joan Garcia Hortelano, escriptor, Joan Colominas, metge i poeta i Jordi Rubió i Lois, historiador, fill de Jordi Rubió i Balaguer, l'homenatjat, sota l'acusació comú d'haver assistit a l'acte Homenatge, en el transcurs del qual foren llegides les adhesions de centenars de catedràtics i intel·lectuals d'arreu del món.

A la matinada del dia 7 de març foren posats en llibertat els detinguts, llevat dels senyors: Argullol, Cornudella, Garcia Hortelano, Triadú i Sacristan, que foren ingressats a la presó model.

El Degà del Col·legi d'Advocats senyor Frederic Roda i Ventura, que havia intentat diverses vegades de convèncer el Jutge de Guàrdia, José Redondo i Salinas, que posés en llibertat tots els detinguts, sortí profundament trasbalsat del despatx del Jutge cap a les dues de la matinada del dia 7, dolgut per la forma incorrecta i despreciativa en què havia estat tractat. En veu alta, cridant, digué davant del centenar d'amics i familiars i advocats al vestibul del Palau de Justícia —**AMB AQUESTA GENT NO HI HA RES A FER. NO ENS HI PODEM ENTENDRE. NO VOLEN FER RES. HO HE DE DIR: SURTO AMB LA IMPRESSIÓ D'ESTAR EN UN PAIS OCUPAT**—.

Baixà les escales precipitadament i pujà al seu cotxe. Tingué temps d'arribar a la plaça de Catalunya i pogué just frenar. Caigué tot seguit, i el vigilant el duqué en un cotxe particular al dispensari de Sepúlveda on va arribar mort, d'un atac al cor. Des de Sepúlveda, es telefonà al Jutjat de Guàrdia per a donar la trista nova, i el Sots-degà senyor Abós, que la rebé, s'encarà amb el Jutge i li digué: "USTED LO HA MATADO".

Roda i Ventura ha mort per defensar els detinguts que havien homenatjat el nostre Institut i la nostra cultura a la Universitat. Es veié obligat, a desgrat seu, a dir aquestes paraules: **SOM UN PAIS OCUPAT**.

S. F.

MARIBEL

Paseo Iturbide 18, Tel. 18-27-95, México, D. F.

Llenceria
fina

El dia 8 de gener, la Massa Coral celebrà la Diada de Reis, que, com cada any, fou una tarda de festa completa pels petits.

L'Auditori, Maestro Rafael Ramirez, de l'Escola Normal Superior dels carrers de Fresno i San Cosme, s'ompli quasi totalment i les cançons amb gestos del Grup Infantil i les danses de l'Esbart Infantil, foren celebrades amb forts i llargs aplaudiments.

No cal dir que l'arribada dels tres Reis d'Orient fou rebuda amb crits apassionats per part dels petits, i el repartiment de paquets i joguines féu la satisfacció de tots.

* * *

L'Aplec dels catalans aquest any es celebrà el dia 21 de maig, al Valle del Conejo, en el quilòmetre 4 i mig de la carretera a Chalma. Hi havia bastant de gent i féu un bon dia.

* * *

Galeria y Objetos
de Arte.

Mezzanine.

Kay Gabriel

Londres 104-6

MEXICO 6, D. F.

Tel. 11-71-59

L'anar a cantar Caramelles, cada any té més adeptes. Més adeptes entre els que canten i entre les famílies que ens volen sentir cantar i ens inviten a casa seva.

Aquest any, el grup masculí de la Massa Coral —els caramellaires— anà a fer sentir les seves veus, sota l'encertada direcció del Mestre Josep Montfort, a les llars dels consocis, senyor Joan Domingo, senyor Wenceslau Dutrem, del matrimoni Alba-Ruiz i de les senyoretes Adela, Herminia i Sofia Ramon.

No cal dir que els cantaires i els acompanyants —que en alguna ocasió foren més que els mateixos cantaires—, reberen les màximes atencions dels anfitrions que ens obriren tan gentilment les portes de casa seva.

Les vetllades foren plenes de bon humor i d'alegria, i per tal de que perduri el record de la visita, uns Diplomes bellament impresos foren llurats a cada una de les llars que ens obsequiaren gentilment amb la seva fraternal acollida.

Dr. Enric Benet Canut, D. C.

QUIROPRACTICO

Consulta de 11 a 1 i 5 a 7

Av. Alvaro Obregon 284

Dilluns a divendres

México 7, D. F.

Tel. 28-88-04 — 28-83-59

Dr. Pelai Vilar C.

Dr. Pelai Vilar Puig

OTORRINOLARINGOLEGS

Paseo de la Reforma 400-503

Tels. 11-29-16

MEXIC, D. F.

40-42-73

D'ACÍ... i D'ALLÀ

Per la gran quantitat de comentaris que hi ha hagut entre els nostres compatriotes creiem d'interès informatiu donar compte de l'acte que va tenir lloc en el local del "Instituto Cultural Hispano Mexicano", entitat mexicana de caràcter privat amb subvenció de l'Estat espanyol.

Prèviament la premsa havia informat que l'Institut Català de Cultura Hispànica (entitat barcelonina de caràcter privat, però amb subvencions més o menys oficials) havia organitzat una exposició de llibres en català, i en l'acte de la inauguració va donar una conferència, en llengua castellana, el doctor Antoni Comes, professor de llengua i literatura catalanes de la Universitat de Barcelona.

El doctor Comes va fer una detallada exposició de l'estat de decadència en que es trobava la nostra llengua al final de la guerra de successió i, amb una fina i eloqüent subjectivitat, va anar citant declaracions i comentaris intel·lectuals i filòlegs de l'època que consideraven el català com a llengua provinciana, plebeia, prosaica i cantelluda. Però heus ací que va venir el Decret de Nova Planta després de l'Onze de Setembre del 1714, a partir d'aquell moment, comença en realitat l'espurna i el caliu que havia de concretar-se en la Renaixença. En el curs de la conferència la intercalació del mot **RENAIXENÇA**, en català, i la referència als Borbons en to que no era precisament d'elogi, hi anava donant un regust agredeg que resultava interessantíssim. (En alguns punts hi havia notables coincidències amb la conferència que l'any passat va donar en el local de l'Orfeó Català el doctor Batista i Roca sobre un tema semblant).

Va cloure l'acte el senyor Narcís de Carreres, de La Bisbal, que fou secretari de Francesc Cambó i que va lluitar en la candidatura de la Lliga Catalana en les eleccions del Parlament de Catalunya per les comarques gironines.

Va explicar que degut a una avaria en el vaixell, l'exposició dels llibres no es podria obrir fins a finals de maig, però va demanar a mexicans i espanyols, i especialment als catalans, que anessin a veure la quantitat i qualitat de llibres que actualment s'editen en la nostra llengua. Cada dia surten dos llibres i s'hi pot trobar tota mena de matèries, demostrant-se que és un idioma apte per a la difusió de la cultura i de la ciència. Per a demostrar la musicalitat de la llengua va demanar permís, a mexicans i espanyols, encara que no ho entenguessin, per a recitar el *Cant Espiritual* de Joan Maragall, cosa que féu tot seguit amb gran emoció.

Finalment, es va obsequiar als assistents un catàleg pulcrament imprès, en el qual es detallen les fitxes bibliogràfiques de 3.303 llibres, amb un índex d'editors i les seves adreces. També hi figuren índexs de col·leccions, de títols i d'autors, traductors i biografiats. Independentment d'intencions o d'altres objectius, resultarà un excel·lent document de consulta.

També formaren part del grup que va portar l'exposició, el senyor Ramon Mulleres, Secretari de l'Institut Català de Cultura Hispànica i el senyor Gali, Comissari de l'exposició.

El bust en bronze del President Màrtir de Catalunya, l'Honorable Lluís Companys, obra de l'escultor Maragall, fill del nostre gloriós poeta Joan Maragall, ha estat trasllat de Catalunya a Perpinyà. Aquest bust, l'únic existent reproduint la testa de Companys, es trobava presidint en el seu despatx de la Generalitat, d'on fou recollit i curiosament guardat per la Resistència Catalana quan l'entrada de les forces franquistes d'ocupació. El bust del President Companys ha hagut de canviar 17 vegades d'amagatall per tal de salvar-lo. Pròximament, el bust, junt amb una galeria de retrats de patriotes catalans afusellats i d'altres il·lustres desapareguts, formaran part d'una exposició-homenatge per la qual desfilaran els catalans i tots els que estimen Catalunya i la Llibertat.

* * *

Ha estat sol·licitat a Madrid el permís necessari per a publicar un periòdic en anglès, titulat "The Madrid Times". Es tracta d'un diari que sols deixarà d'aparèixer els dilluns. Tindrà una tirada de 10.000 exemplars i tractarà d'informació general. A Mallorca, surt també un altre periòdic en llengua anglesa. Per contra, **CATALUNYA NO COMPTA AMB CAP DIARI EN LLENGUA CATALANA**.

* * *

Es celebrà a Pamplona el Dia de la Pàtria Basca que, cada any, té lloc en una localitat basca diferent. Malgrat un servei de repressió meticulosament preparat pels invasors, milers i milers de bascos es reuniren a la Plaça del Castell, durant la manifestació patriòtica més de dues hores, malgrat les càrregues de la policia uniformada, de paisà, d'una dotzena de jeeps i de cinc DKW. Els xocs entre patriotes i policia foren més violents que els dels anys darrers, però la voluntat basca triomfà. Trenta nacionalistes foren detinguts i penyorats amb penes de 5.000 i de 10.000 pessetes, afirma el govern civil navarrès, però la veritat és que foren més d'una seixantena els patriotes independentistes que foren detinguts.

Per altra banda a Itxazu, població situada a una vintena de quilòmetres de Baiona, o sigui al costat francès, un gran nombre de bascos es reuniren entorn de l'arbre "símbol de les llibertats basques" que plantaren quatre anys abans. Aquesta manifestació fou organitzada pel Moviment nacionalista basc "Embata" i, en el curs d'ella, el professor de la Universitat d'Estrasburg Guy Héraud, membre del comitè central del moviment federalista europeu, exaltà l'*Europa dels pobles que deu substituir l'Europa dels Estats*. Cap incident no es produí, car les autoritats franceses són molt més intel·ligents que no les espanyoles. Assistiren a aquest acte delegats dels moviments autonomistes alsacians i occitans.

* * *

Uns dies abans de celebrar-se en totes les esglésies de Barcelona el "Dia del Clero Indígena", jornada de recapitació, el bisbe d'Astorga cregué oportú de difondre (en espanyol, naturalment) una "exhortación pastoral" en la qual deia: "Esta es la alegría que experimenta la Iglesia por el incremento cada día más exuberante y prometedor del clero indígena, es decir, nativo de aquellos países donde ha sido recibido y aceptado en estos últimos tiempos el mensaje evangélico..."

La clerecia catalana, també és "indígena". L'estranger colonialista és el bisbe d'Astorga, destinat "con empleo y sueldo" a Barcelona.

* * *

El dia 14 de març i per primera vegada, "Televisión Española", des dels estudis de Miramar de Barcelona, llança la seva primera edició d'un programa en llengua catalana titulada "Mare Nostrum", la qual alternarà, quinzenalment, amb les emissions de Teatre català.

El programa, sota l'"slogan" "T.V.E. parla en català", està realitzat en forma de *magazine* televisat, essent-ne guionista Josep M. Lladó Figueres i dirigit per J. Sarraça. Tracta, en la seva primera edició, de temes artístics, culturals, literaris i musicals de Catalunya. Foren protagonistes del programa televisat, Màrius Cabré, Alexandre de Cabanyes, al qual les "càmeres" anaren a sorprendre'l a la seva casa pairal; Carme Clarà parlà del seu germà, el gran escultor, i seguidament hi hagué una actuació de Gaetà Renom, del grup "Els 7 d'aquí", i la veu de J.M. Serrat.

A fi que, l'emissió sigui captada pel mínim de telespectadors possible, la direcció de TVE ha escollit les cinc de la tarda per a passar el programa, el qual, per altra banda, no arriba ni a València ni tampoc a Lleida.

* * *

Seixanta-set eclesiàstics catalans han fet pública una "Lletra oberta al món del treball", en la qual es solidaritzen amb "els esforços desplegats per tots els grups obrers oficials o clandestins en vistes d'obtenir la llibertat sindical. En virtut del dret d'associació reconegut per l'Església —diuen els signataris del document—, "nosaltres no podem acceptar com a única solució aquella del sindicat oficial, i això ens obliga a admetre totes les altres forces obreres que lluiten per la justícia del treball".

Alguns dels signants s'havien reunit, a tal fi, amb un miler d'estudiants i d'obers, en el Parc de Torre Baró, prop de la capital. Però uns 300 policies, malgrat la pluja de pedres que durà un quart d'hora, van aconseguir dispersar-los, després d'haver efectuat la detenció de 40 persones, entre les quals tres eren sacerdots.

* * *

Tres altres membres de la clerecia i 14 persones han estat detingudes, a Sabadell, dintre de l'església del Sagrat Cor. El nombre de persones detingudes a Sabadell s'eleva a 33. Sis policies, entre ells un lloctinent, es troben entre el nombre de ferits.

* * *

El Professor Guis Héraud, de la Facultat de Dret de la Universitat d'Estrasburg, és autor d'un llibre, *L'Europe des Ethnies*, on exposa la doctrina d'una Europa constituïda a base de les comunitats ètniques o nacionalitats. És aquesta l'Europa que els catalans desitgem i propugnem, i de la qual la Nació Catalana seria una de les parts integrants.

Aquest llibre està avui dia exhaurit, però el Professor Héraud acaba de publicar un nou llibre en italià on repren i amplia la mateixa tesi *Popoli e Lingue d'Europa*, dins la col·lecció "Europa Una", publicada per Ferro Edizione, Via Brera 6, Milà (un volum de 436 pàgines). Preu: 4.200 liras.

Encara que l'exposició del problema català no és potser tan precisa com molts catalans desitjariem, són nombroses les referències fetes a la Nació Catalana i es manifesta la simpatia amb què l'autor parla del nostre moviment nacional.

Recordem als nostres lectors que el senyor Fraga Iribarne i la censura espanyola refusaren el permís de publicar, a Barcelona, una traducció catalana del llibre francès del Professor Héraud. Una prova més de l'entusiasme europeista dels espanyols.

El nou llibre *Popoli e Lingue d'Europa* consta de dues parts. La primera sobre llengües i nacions estudia la comunitat lingüística, l'ètnia i les comunitats culturals i llurs relacions amb l'estat, les formes d'alienació (supressió per l'estat o renúncia per l'ètnia mateixa de característiques pròpies) en els aspectes polític, demogràfic, cultural, econòmic, social i psicològic, l'autodeterminació dels pobles i finalment una visió de l'Europa de les ètnies. La segona part conté una descripció de les comunitats ètniques i lingüístiques d'Europa. Les pàgines 311-320 contenen un breu resum de les comunitats catalana, basca i gallega.

Aquest llibre del Professor Héraud és imprescindible a tots els catalans que desitgin la integració a Europa dels Països Catalans.

* * *

El regionalisme a França, va fent el seu camí. Una colla de llibres recents confirma l'interès creixent per un moviment regionalista. Creiem que els nostres lectors ens agraïran el fer-los conèixer:

Paul Serant: *La France des Minorités*, Paris, 1965.

Una visió de les diverses minories, regions o comunitats nacionals de la República francesa, condemnant els resultats del jacobinisme centralitzador i advocant pel federalisme.

Th. Flory: *Le Mouvement Régionaliste Français* (Travaux et Recherches de la Faculté de Droit de Paris. Série des Sciences Politiques No. 6). Paris, 1966.

Un estudi de les diverses teories i tendències polítiques —federalisme de Prudhom, regionalisme de Maurras, socialisme, cristianisme social, etc.—, que han contribuït a formar-lo.

M. Philipponneau: *La Gauche et les Régions*, Paris, 1966.

Un treball dirigit a fer incorporar el regionalisme al programa de les esquerres, com ja ha començat a fer el partit de Mendès-Franco.

Robert Lafont: *La Révolution Régionaliste*, Paris, Gallimard, 1967.

Robert Lafont, un dels caps occitanistes ben conegut dels catalans, insisteix en aquest llibre en la importància del factor econòmic en el desenvolupament del regionalisme, en especial la influència del sotsdesenvolupament i del colonialisme interior en fomentar el moviment de les regions enfront del centralisme a França, al contrari d'allò que esdevé en la nostra Península on les regions castellanes no es mouen i on els dos moviments nacionalistes més forts són a les nacions econòmicament més desenvolupades.

Robert Lafont, igual com el Prof. Guy Héraud i Paul Serant, acaba presentant la visió de l'Europa dels Pobles com a solució del problema de les comunitats regionals i nacionals.

* * *

Han arribat a les nostres mans uns programes de los Conciertos Internacionales presentats per l'OPIC a San Luis Potosí i a Guanajuato. En els dos programes, figura una part destinada a cançons catalanes, cantades per Dickson Titus, Bariton Nordamericà. Cuatro canciones populares de Cataluña, de Joaquín Nin-Culmell. —diu el programa—: *Rosinyol que vas a França; l'Hermosa Antònia; El pobre alegre i La gata i el belitre*.

L'acompanya, al piano, la pianista alemanya Doris Schack, que prengué part en els cursos per a virtuòsos a Zermatt sota els auspicis i patrocini de Pau Casals en la classe de piano de Karl Engel.

Els concerts a San Luis Potosí i Guanajuato, foren part d'una gira artística nacional, en els mesos de gener i febrer, que tingué per escenaris: Querétaro, Mèxic, San Luis Potosí, Matehuala, Saltillo, Torreón, Durango, Fresnillo, Zacatecas, Aguascalientes i Guanajuato.

Organitzada per l'Orfeó Català, pel Patronat dels Jocs Florals de la Llengua Catalana a Mèxic i per l'Institut Català de Cultura, es celebrà una vetllada necrològica a la memòria del malaguanyat compatriota Rafael Tasis i Marca.

Vicenç Riera i Llorca parlà de la vida i l'obra de Tasis. Feu un estudi del ciutadà, de l'escriptor, de l'assagista, del crític i del novel·lista.

El jove doctor Pelai Vilar i Puig, donà a l'Orfeó una conferència sobre el tema: "Terres i homes — Soedaria i Cirurgia".

Parlà sobre el tema: *La medicina primitiva*, el també jove doctor Marc-Aureli Botey.

Quan el nen té gana, fou el tema de la conferència que dictà el no menys jove doctor Josep Parés i Mas.

Foren els organitzadors de les conferències, l'Institut Català de Cultura i la Borsa del Metge Català.

El dia 27 d'abril, la tribuna de l'Orfeó Català fou ocupada per l'arquitecte Antoni Peyri, que parlà sobre el tema: Art i tècnica *El Palau dels Esports*.

El nombros públic que emplenava la sala, escoltà amb marcada atenció al conferenciant que fou fortament aplaudit.

L'Institut Català de Cultura i la Borsa del Metge Català, organitzaren una vetllada cronològica en honor dels doctors Salvador Armendares i Alfons Boix.

Foren Ponents els senyors Antoni Dot i Cèsar Pi-Sunyer, respectivament.

La Secció Femenina, de recent creació, ha organitzat un cicle de conferències sobre Art Romànic i Modern a càrrec del senyor Deogràcies Civit.

El tema és interessant i la personalitat del conferenciant el fa més interessant encara.

El dia 15 d'abril, el Consell Directiu del Casal de Catalunya i de la Casa Regional Valenciana de París, organitzaren un sopar d'homenatge a Raimon, a la sala del restaurant de la Mutualité.

Ha corregut el rumor que, a la tornada del seu viatge, en el moment de creuar la frontera, Raimon fou detingut, sembla, per haver cantat durant l'homenatge, algunes de les seves cançons en la lletra original.

El Centre Català de Guadalajara, el diumenge dia 23 d'abril, commemorà l'aniversari de la proclamació de la República Catalana.

El parlament anà a càrrec d'Antoni Gilibert. Fou un parlament ple de fe catalanista i d'abrandat fervor republicà.

Un important nombre de Rossellonesos han participat aquest any als actes que a València es celebren tots els anys en honor de Sant Vicenç Ferrer. L'ambaixada perpinyanesa, al cap de la qual s'hi trobava el conegut patrici Josep Deloncle, Conservador de la Casa Pairal de Perpinyà, era portadora de l'ofrena que l'"Arxiconfradia de la Sang" feia als germans valencians d'una reproducció de la "Creu dels Improperis" que, des de 1950 data en que el Sr. Deloncle ho renovellà, tots els anys pel Divendres Sant desfila pels carrers de Perpinyà.

Els actes celebrats a València han revestit un ressò a l'ensens religiós i patriòtic. A una lletra en català adreçada per l'alcalde de la "fidelíssima Vila de Perpinyà", el Sr. Pau Aiduy, respongué l'alcalde de València Sr. Adolf Rincón de Arellano amb una altra lletra escrita, també, en català. Entre les cerimònies religioses cal destacar l'ofici concelebrat per l'actual bisbe de València en companyia d'altres sis sacerdots, tres de valencians i tres de rossellonesos i que s'escaigué a la Basílica de Nostre Dona dels Desemparats, patrona de València. El bisbe s'adreçà als assistents en llengua valenciana, llengua catalana, essent, sembla, la primera vegada que un tal fet tenia lloc després de molts anys.

El pròxim Congrés de la Unió Federalista de les Comunitats Nacionals Europees tindrà lloc els dies 18-23 de Maig a Aabenraa, territori de la minoria alemanya a Dinamarca. Hi haurà també actes a Flensburg, territori de la minoria danesa a Alemanya, a l'altra banda de la frontera. Com és sabut, els governs alemany i danès publicaran el mateix dia unes lleis idèntiques atorgant els mateixos drets a una i altra minoria.

El tema més important a tractar en aquest Congrés és la Declaració Europea dels Drets de les Comunitats Nacionals.

Les entrades al Palacio de Deportes de Barcelona per tal de poder veure el Ballet Moisseiev, les feren a Madrid. Hom deia que a Barcelona no hi havia cap impremta capaç de fer-les tan bé com les impremtes de la capital del Manzanarès.

NECROLÒGIQUES

En els darrers mesos, hem tingut la dissort de perdre, per sempre, els consocis, Màrius Calvet, Jordi Murià Fontanet i Màrius Torrents. També morí, després de llarga malaltia, la muller del nostre consoci Cervera.

Als familiars dels amics Calvet, Murià i Torrents i al consoci Cervera, la nostra més sentida condolença.

Trajes Deitx, S.A.

Insurgentes y Hamburgo

Tel. 25-60-64

Insurgentes y Artes

Tel. 35-35-49

Madero, 20

Tel. 10-21-71

Plaza de la República, 43

Tel. 46-24-78

(Frente al Monumento de la Revolución)

LABORATORIOS
QUERALT MIR, S. A.

Productes científics

Melchor Ocampo 25
Coyoacán, D. F.
Tels.: 24-69-89 i 24-69-35
MEXIC 21, D. F.

Dr. Emili Folch Socías

Cardiòleg

CONSULTES A LA TARDA. PREVIA CITA.

Passeig de la Reforma 400-402
Tel. 11-56-92 Mèxic, D. F.

OPTICA LOPEZ

Telèf. 10-00-63 López, 157-D
Mèxic, D. F.

Atenció especial a les receptes dels oculistes
Ulleres i cristalls de totes classes
Puntualitat, exactitud, economia

PRINCIPAT D'ANDORRA

LES ESCALDES

HOTEL EUROPA

Restaurant

La millor cuina - —El millor servei
El millor tracte

Direcció: J. Padreny i A. González

Ave. Carlemany 57 - Tel. 34

Obert tot l'any - Calefacció central

EL PABELLON

Ave. Insurgentes Sur, 2343, D. F.

Tels.: 48-16-66 67-168

Especialitat en

Festes de Primera Comunió

i de Quinze Anys.

Obert tots els dies, de
les 8 a les 22 hores. Adhuc
diumenges i dies de festa.

Acolidora terrassa.

* * *

Restaurant

Paella Valenciana

Ambigús (Sopars freds)

Gelats i refrescs

Salsifxeria

Regals

* * *

Servei a domicili

OMEGA - TISSOT - NIVADA

Despertadors

SWIZA, ANGELUS i JAZZ

JOIERIA FINA - ALTA QUALITAT

Joyeria
ALTAVA

us ofereix el seu nou establiment

a Génova 65-c

col. Juárez

tel. 14-54-84

México 6, d. f.

Agencia Oficial

OMEGA

